

Langabezia Euskal Herrian: egoera, perspektibak, alternatibak

Iñigo Garaialde

Zazpi urte dira nazioarteko krisi ekonomikoa hasi zela, eta ez dirudi oraingoz etorkizun hurbi-lean zuzperdurarik emango denik. Gauzak horrela, langabezia, gizarte-arazo nahiko marginala izatetik eguneroko tragedia generalizatu eta iraunkorra izatera iritsi da ekonomia kapitalista desarroilatua-ren barruan. Estatu Espainola eta Euskal Herria ez dira batere salbuespen arau horrentzat. Krisia-ren eragina zerbait geroxeago sentitu badute ere, berarizko gogortasunez jipoitu ditu ekonomi uz-kurdura honek. Espainiako hazkunde-ereduaren barne ahuleziak eraginda —hazkunde garaiko uneri-k hoberenetan ere¹ ez baitzen sortuz zihohan laneku-gaineratikoa irensteko gauza izan—, espainol langabezi tasak Europako batezbesteko erraz gainditu du azken urteotan. Euskal ekonomiak, espainolak baino beranduxeago bada ere, sumintasan bereziz jasan behar izan ditu krisiaren ondorioak. Eta hori bere metalurgiaren monolandumetazko egituragatik bereziki, sufritzen duen krisi sozio-politikoaren laguntzarekin. Behin 1978. urtearen erdialdeaz gero, Euskal Herriko langabezi tasa ofizialak, normalean batezbesteko espainola baino beherago egon izan arren, gainditu egi-ten du orduz gero batezbesteko estatala. EKNko

Lanerako Kontseilaritzak² oraindik berrikitan egindako estudio baten arauera, langabeziak, zentzu zabal batetan (hau da, hainbat kontzepturengatik langabezian aurkitzen diren pertsonak, eta lanaren merkatura hurbiltzen ez diren aktibo potentzialak ere jaso), 150.000 pertsonaren kopurua gainditzen zuen 1979. urtearen azken aldera, Araban, Gipuzkoan eta Bizkaian, jendetza aktiboaren % 17,5 osatuz.

Lehen lehenengoz azpimarratu beharreko puntua, arazoa aztertzeke oinarri estatistiko egoki baten falta da, eta horixe da, hain zuzen, langabeziaren kontrako edozein neurriren abiapuntua. Adibide gisan, ikusi besterik ez dago Euskal Herrirako datu estatistiko fidagarrien falta osoaren ondorioz zer nolako malabarismo metodologikoak egin behar izan dituen Lanerako Kontseilaritzaren aipatu estudio horrek. Nolanahi ere, arazoaren larritasun eta premiarengatik, deus ez egitea baino bidezkoago ematen du eskuarteko apur hori aztertzea, nahiz eta ondotoxo dakigun zer norainoko mugak dituen eta hortik atera litezkeen ondorioek ere zer nolako behinbehinekotasuna duten. Ondorengo orrialdeetan Hego Euskal Herriko langabeziaren egoeraren azterketa labur bat egiten saiatuko gara, berorren epe erdirako perspektibak ere seinalatuz, azken partean langabeziaren kontrako ekonomi politikaren zenbait alternatiba ere abordatzeko.

GAURREGUNGO EGOERA

Langabeziaren definizioa

Langabeziak hitzegiterakoan, beronen heterogenotasuna azpimarratu behar da lehenengoz. Ez dago lanik gabeko pertsona alokatuak topatu ohi dituen egoera desberdin guztiak jaso ditzakeen langabetuaren definizio zehatzik. Normalean ontzat eman ohi den definizioa OITk emana da, eta honako puntuok jasotzen ditu: lanik ez egitea, ordaindutako enplegu bat ekinez biltzen saiatzea eta berehala okupatzeko prest egotea.

Espainia mailan, definizio horretxetaz baliatzen da «Instituto Nacional de Estadística»ren «Encuesta de la Población Activa» (EPA) delakoa eta ekonomia desarroilatu batetako langabeturik gehienak jasotzen ditu³. Hala ere, bada kanpoan geratzen den langabe kolektiborik, nolabaiteko garrantzia izan dezaketena hain zuzen, eta gaurregungoa bezalako krisialdi sakonen kasuetan batez ere. Kasu honetan aurkituko lirateke, esate

baterako, enplegu-arauketaren agiriak bitarteko kontratu-etenduran daudenak eta lanaldiaren moztea jasaten dutenak, aurrez eta derrigorrez jubilatuak, denborazko langileak, baina berorretatik kanpora aurkitzen direnak, etab. Kasu guzti hauetan normalena, langabetua enplegu bilatzen ez saiatzea da, nahiz eta logika osoarekin langabetutzat kalifika daitekeen⁴.

Langabezi zifretan sartu behar liratekeen kasu hauez aparte, badago langabeziaren eta subenpleguaren erdibidean aurkitzen den beste fenomenorik ere, hala nola naizean behingo lana edo lanaldi partziala duten pertsonak (zenbait kasutan aktibo marginalak bezala sailkatuak). Azkenik, eta subenpleguaren fenomenoan sartu gabe (enplegu desegokiak, produktibitate eta ordain txikikoak, lanaldi irregular eta motzekoak, etab.), lanaren merkatuaren egoera tamalgarriaren aurrean enplegu bila hasi ere egiten ez direnen eta, jakina, estatistika ofizialek inaktiboan kategorian jartzen dituztenen kolektiboa geratzen da. «Etsitako aktiboan» talde honen azterketak zailtasun estatistikoko bereziak eskaintzen ditu aurrerago ikusiko den bezala, baina hala ere hortxe dago fenomenoak.

Zenbat langabetu dagoen Euskal Herrian?

Espania mailan langabeziari buruz eman diren iturri estatistikoen artean, gorago aipatu dugun EPA hori eman ohi da, du-darik gabe, denetan fidagarriena eta funtsezkoena bezala. Hiru hilabetetik hiru hilabetera erakuskari zabal batetan oinarrituz elaboratzen da eta berez aktibitatea eta enplegua neurtzera zuzendua dago, langabezia bera sahietsetik bakarrik ukitzen duelarik. Horretxegatik, behin baino gehiagotan seinalatu izan dira haren mugatasunak⁵. Zenbait hutsunerekin eta periodizitate desberdinarekin argitaratu da 1964.az geroztik, eta gaurregun dabilen metodologia 1976.eko hirugarren urtelaurdenetik abiatzen da. Halako iraupen batetako sail homogeno eta fidagarrien ausentziak benetako problema suposatzen du lan-eskaintza behar hainbateko konfidantza-margenarekin aztertzeke eta aktibitate-tasen joerak eta gorabehera zikloak ulertzeko garaian⁶.

Langabezia, gizarte-arazo nahiko marginala izatetik eguneroko tragedia generalizatu eta iraunkorra izatera iritsi da ekonomia kapitalista desarroilatuaren barruan.

EPAk isladatu duen egoera azaldu baino lehen, zera seinalatu beharra dago hemen, alegia, batez ere itaunketako zenbait anbiguotasun dela medio, soslai arras haundia dagoela EPAREN langabeziari buruzko zifretan. EPAREN beraren kontrolen arauera, inkestaren erresultaduak benetakoak baino guti gora behera, % 20 beherago egongo lirateke, eta langabeziaren definizio mugatu horren barruan beti ere. EPAk Euskal Herrirako ematen dituen zifrak 1. taulan laburtzen dira (eranskin estatistikoan, Euskadiko enplegu eta langabeziari buruzko daturik esanguratsuenetako batzuen sail labur batzuk jaso ditugu).

Behin 1978. urteaz geroztik, Euskal Herriko langabezi tasa Estatuko batezbestekoa baino gorago aurkitzen da, eta areagotuz doa gainera poliki poliki⁷. Baina langabeziaren benetako zifra ez da geratzen ehun eta hamar mila pertsonako zifra horretan, kontutan hartu behar dira gorago seinalaturiko kolektiboak ere. Alde batetik, sei milatik goragoko aktibo marginalak gaineratu beharko lirateke⁸ edo, berorietako gehienak bai behintzat. Beste aldetik, EPAk ez ditu langabetzat jotzen ekonomi krisiaren ondorioz lanik ez egin arren OITen definizioan hertsiki sartzen ez diren pertsonak. EKNko Lanerako Kontseilaritzak, 1979.eko azken urtelaurdenerako, honako zifra hauek ematen zituen: batezbeste, 1.085 jubilazio aurreratuak ukituak, 6.762 denborazko kontratu-etendurak ukituak, eta 21.996 enplegu-arauketagatik lanaldi partzialean dihardutenak. Guzti hori aipatu Kontseilaritzaren kompetentzi esparruan noski. Nafarroari dagozkion zifrek ere antzeko proportzioak gordeko dituztela estimatuz EPAk harako ematen dituen langabezi datuei buruz, ondoko zenbatekoak emango lizkiguke langabeziak Euskal Herrian:

Arrazoa	Kolektibo ukitua	Langabezian leudekeenak
EPAREN eritzizko langabetuak	110,6	110,6
Aktibo marginalak (%75ean)	6,6	5,0
Jubilazio aurreratuak	1,3	1,3
Denborazko etendurak	8,2	8,2
Lanaldiaren moztea (%50ean)	26,6	13,3
<i>Guztira:</i>	153,3	138,4

Horrela beraz, totalen 153 mila afektatu, edo eta berdin dena, 138 mila langabetu oso. Kategoria berri hauek sartzea, nahiz eta iragankorra izan benetakoa den langabezi egoeran oinarritzeaz gainera, indarragotu egiten da, enplegu-arauketako

neurri hauek askotan langabezi egoera iraunkor baten ataria direla ikustean (eta denborazko kontratu-etenduren kasuan bereziki).

Langabetuen zifra horrek %13,9-ko tasa suposatzen du jendetza aktiboaren gonbarazioan. Langabeziak, hala ere, definizioz, ezin eragin diezaike aktibo ez-alokatuei, zeren beren kontura aritzen diren langileak ere egon baitaitezke lanik gabe, edo subenplegatuek, baina besteren batek ordaindutako lana bilatzen ez duten bitartean, hau da, langile autonomo izatetik langile alokatu izatera pasatzen ez diren bitartean, ezin daitezke langabetzat eman. Horregatik, langabezi zifra jendetza alokatuarekin gonbaratu behar litzateke, eta ez jendetza aktiboarekin. Alokatuak, 1976.ean, %82,7 suposatzen zuten Euskal Herriko jendetza aktibo guztiaren gonbarazioan. Langabetuen tasa %16,8ra igotzen da kolektibo alokatuaren gonbarazioan, hots, Euskal Herriko sei langiletatik bat langabezian aurkitzen zen 1979. urtearen bukaeran⁹.

Langabeziaren egitura Euskal Herrian

EPAk urte laurdenero argitaratu ohi duen txostenak oso zehaztasun gutti ematen du tamalez, probintzi mailan bereziki. Horregatik, Euskal Herriko langabeziari buruz, beronen zifra totala dugu estatistika honetatik lor daitezkeen datu bakarrenetako bat. Lanerako Ministraritzak, «Instituto Nacional del Empleo» (INEM) delakoaren bitartez, xehetasun ugariago ematen du probintzietako langabeziari eta lanaren merkatuari buruz. Iturri estatistiko honek, ordea, problema nahiko garrantzizkoa sortzen du langabetuen kopurua Enplegu-bulegoetan erregistratuta daudenetara mugatzearekin. Adituek berek onartzen duten bezala, erregistro-metodo hau inkesta-sistema baino desegokiagoa da desenpleguaren zenbatekoa eta tipologia ezagutzeko¹⁰.

Baieztapen orokor hori areagotu besterik ez da egiten Espainiaren kasuan, zeren desenplegu-asegurua estaldura ttipiagoa baitu (langabetuen %40k jasotzen zuten Espainian desenplegua-

Euskal ekonomiak, espainolak baino beranduxeago bada ere, suminastun bereziz jasan behar izan ditu krisiaren ondorioak. Eta hori bere metalurgiaren monolanduketazko egituragatik bereziki, sufritzen duen krisi sozio-politikoaren laguntzarekin.

rengatiko laguntza, Frantzia edo Britainia Handian hurrenez hurren %60k eta %70k jasotzen zuten bitartean), eta Enplegu-bulegoen efikazia eskasa baita lanpostuak gestionatzeari dagokionez. Azken puntu hau izango litzateke laguntzarik jasotzen ez duten langabetuen kolektibo zabal horientzat erakaspén-faktorerik inportanteena. INEM delakoaren estatistiken baliozkotasuna oraindik ere dudanago jartzeko, zera esan behar da: alegia, erakunde horren arduradunek erregistratutako desenpleguaren zifra gehixeago edo gutixeago murrizten iharduten dutela administratziotik beretik (hauteskundeak hurbildu ohi direnean, esate baterako) eta horrela, jakina, ukan lezaketen joerazko balioa bera ere galtzen duten sail estatistikoak sortzen dituztela¹¹.

Nolanahi ere, INEMen datuak dira Euskal Herriko langabeziaren egitura aztertzeko eskuartean dugun iturri estatistiko desagregatu bakarra¹². 1979.eko azken urtelaurdenari dagozkion datuen estudio zuhur eta axaleko batek, langabeziak emakumeen, gazteen eta aurreko enplegurik gabeko langileen kolektiboetan duen larritasun berezia erakusten du. Bigarren taulak laburtzen ditu daturik aipagarrienak, baina berriro azpimarratzen dugu haien balio erlatiboa, zeren garrantzi haundiko kolektiboak (eta aurreko enplegurik gabeko gazteena bereziki) nabarmenki azpestimatu zuten baititu estatistika horrek¹³. Taula horrek, bestalde, ez du ematen herrialde historiko bakoitzeko egoeraren gonbarazio fidagarrikerik egiteko posibilitaterik ere, zeren INEMek estaldura oso desberdinak lortu baititu lurralde bakoitzeko langabezia errealarari buruz. 1979. urterako erregistratutako langabeziaren batezbesteko estaldura EPArenean gonbarazioan, Arabako %92,6tik Nafarroako %63,9ra zihuan.

Lan-eskaintza Euskal Herrian

Krisia hasi zenetik lan-eskaintzak ukan duen eboluzio negatiboa, ia langabetuen ugaltzea bera bezain gauza larria da, inondik ere. Jendetza osoaren gonbarazioan pertsona aktiboen proportzioak eraman duen beheranzko ziztua benetan izugarria izan da 1974.aren azkenaldiaz geroztik. Eta lanegiteko adineko jendetza horren gorakada etengabekoa izan den arren, aktibitate-tasaren beherakada hain gogorra izan da, ezen Espainol Estatuko jendetza aktiboa (zeinak bai pertsona landunak eta bai enplegu bila dabiltzan langabetuak hartzen baititu) nabarmenki jaitsi da numero absolutuetan¹⁴.

Euskal Herrikoaren eboluzioa ere estatalaren isla bat bes-

terik ez da, demografia eta soziologiako arrazoiengatik (adinkako konposaketa, alokamendua, etab.) indargetuxe ematen duen arren. Dena den, aktibitate-tasa globala %3,1ean jaitsi da hiru urteko epe barruan (1976.eko bigarren urtelaurdenako %51,74 etik 1979.eko aldi bereko %50,16ra, hain zuzen). Gizonezkoen aktibitate-tasaren beheranzko joera historikoa, eskolatzeko aldia luzatu eta jubilazio-adina piskana piskana beheratuz doalako baitipat, biziki areagotu da bi adin puntetako taldeetan (25 urtetik beherakoetan eta 55 urtetik gorakoetan). Dihardugun epealdian, gizonezkoen aktibitate-tasa 3,67 puntuz jaitsi zen (bere haserako balioaren %4,8). Emakumeen taldean berriz, frenatu egiten da 1968.etik 1974.era bortizki hazkorra izan zen eboluzioa. Euskal Herriko emakumeen aktibitate-tasa 0,69 puntuz bakarrik goratzen da 1976.etik 1979.era (bere haserako balioaren %2,5). Gorabehera hauek hertsiki lotuak daude lanposturik aurkitzeko gero eta zailtasun haundiagoekin, gazteen artean bereziki. Nabarmen aski geratzen da emakumeen lan-indarrak dagoen produktio-sistemarentzat eta gizartearen kontzientziarentzat duen subsidiariotasun eta konjunturaltasunezko jitea.

Bilboko Merkatal Ganbararen estimazioen arauera¹⁶, hamalau urtetik gorako euskal populazioaren hazkunde netoa, urteko 29tik 30 mila pertsonarako izango litzateke 1975-85 hamarkadan. Dagoen aktibitate-tasa globala aplikatuz, guti gora behera hamabost mila pertsonaz ugalduko litzateke jendetza aktiboaren kopurua. 1972-75 urtealdian aktibitaterako sarrera netoek gainditu egin zuten urteko 23 mila pertsonaren kopurua, lanaren merkatuan sartzeko joeraren gorakada nabarmenduz (inmigrazioaren efektua barne, nahiz eta berau atzerakada garbi batetan aurkitzen zen aurreko hamarkaden gonbarazioan). Behin 1975.az gero, kontrakoa da egoera, eta azken hiru urteotan urteko seiren bat mila pertsonatara gutitu dira aktibitaterako sarrerak, aktibitate-tasen aipatu inflexioaren ondorio bezala.

Urteko sarrera-zifraon arteko diferentziak argi erakusten digu zein den potentzialki aktiboa izanda ere ekonomi kojuntura horrek «etsierazi» duen jendetza, zeren krisi aurreko baldintzetan pertsona hauek lanaren merkatura sartuko baitziratekeen. Iritzi desberdinak daude, hauek ere langabe bezala kontatu

Euskal Herria bere %14eko langabezi tasarekin, Espaniako batzbestekoa baino gorago aurkitzen da, eta aise doblatzen du Europa mailakoa.

behar diren ala ez erabakitzeko orduan, baina ez da inoiz dudan jarri ere egiten kolektibo honen funtsezko zati bat behinik behin lanaren merkatura sartuko dela ekonomia inoiz zuzperetzen baldin bada. Eta aktibitate-tasen zuzperdura hori gerta liteke, partzialki bederen, atzeraldiko garaian bertan ere, baldin eta hau eperik gabe luzatuko balitz, zeren zenbait mekanismo disuaditzailek (eskolaldia luzatzeak, adibidez) jite iragankor bat baitu. Guzti horrengatik, bada, langabetuen artean kontaktu ala ez aparte utzirik «etsipenaren» norainokoa ezagutu beharra da goela dirudi, eta hori egungo egoeraz jabetzeko, alde batetik, eta krisiari inolako irtenbide posiblerik eman ahal izateko bestetik.

Zifra hori kalkulatzeko normalean erabili ohi den metodologia, aktibitate-tasak historian zehar izan duen joera-motaren bat lortzean datza, eta joera honen gonbarazioan zifra errealek duten desbiderazioa kalkulatzean, hain zuzen³⁶. Euskal Herriko daturik ez dugunez gero (ikus 10. oharra), bi hurbilketa alternatibo erabili dira kolektibo honen garrantziaren zenbatekoa estimatzeko. Lehenengo, Estatu mailen sexu eta adin-talde bakoitzarentzat oharteman diren aktibitate-desberdintasunak aplikatu zaizkio 1979. urtearen erdialderako estimatu den Euskal Herriko populazio aktiboari. Kalkulu honek hamabi milatik hamabostetako «etsitako» pertsonen zifra jaurtiki zuen (hori aldaketa netoa ala tasek gutipen bat erakusten duteneko adin-taldeak bakkarik erabiltzen diren kontu), berrietako %70 inguru emakumeak zirelarik. Metodo alternatiboa, bere aldetik, honetan datza: 1975.aren azken aldera eman ziren aktibitate tasak (historian zehar eman den maximotik hurbil daudenak) 1979.eko populazioko talde egokiei aplikatzean hain prezeski. Gero aktibo potentzialen zifra hau, oinarri populazio berari 1979.eko batezbesteko tasa errealek aplikatuz ateratzen denarekin gonbaratzen da, eta diferentzia bezala lortzen dena fetxa horretako «etsien» zenbakia izango da. Kalkulu honen emaitzak 55 mila aktibo potentzial etsiko zifra jaurtikitzen du³⁷.

Hitz batez esateko, «etsien» kolektiboari eman nahi litzaiokeen kontsiderazioaz aparte, negatiboki baloratu behar da krisi garaiko aktibitate-tasen eboluzioa, eta hori bai bere baitan daraman problematika sozialarengatik eta berdin suposatzen duen produkzio-ahalmenaren gutxiketa artifizialarengatik ere. Kontutan hartu behar da, gainera, garrantzizko kolektibo bat (hamabost eta berrogeita hamar mila arteko pertsona kopurua izan daitekeena) sar daitekeela lanaren merkatura, batez ere ihardueraren ekonomikoa zuzperetzen baldin bada. Krisiak era horretan iz-

kutuko problema bat sortu duela esan daiteke hemen, eta haren ondorioak ekonomia bere atzeraldi honetatik irteten hasterakoan ager daitezkeela, hots, aktibitate-tasaren emendio potentzial horrek berreragiketa ekonomikoarekin sor ditzakeen lanpostu berriak irensterakoan.

Gaurregungo egoeraren laburpena

Desenpleguaren arazoa Euskal Herrian gaurregun zein larria den ikusteko, begiratu besterik ez dago 1979.eko udazkenean ematen zen 150.000tik gorako langabeturen zifrari (eta hori kontutuan hartu gabe EPAREN beraren %20ko azpiestimazioa), eta gero enplegu bat lortzeko dauden zailtasun eta eragozpenengatik lanaren merkatura hurbildu ere egin ez diren milaka eta milaka pertsona horiei (hamabost milatik berrogeita hamar milara bitartean, erabili diren hipotesien arauera). Euskal Herriko produktio sistemak, bere gehiengoan bere lanindarra salduz bizi behar duen gizarte bat sortu digu, bere hazkunde garaian etorkin-jendetza itzala enplegu bila erakarrit, eta orain ez da gauza lanpostu bat emateko sistemak berak sortu duen kolektibo honi.

Eta langabeziaren arazoarekin nahikoa ez bagenu bezala, bai drama pertsonal, bai arazo kolektibo bezala, Espainol Estatuan desenpleguaren kontrako babes-legeak beren atzerapenez nabarmentzen dira Europan dituzten sistemen gonbarazioan eta atzerakortasun nabarmen batez, azken denboraotan. Enpresalgoa eta Gobernuak bere bozeramaleak sekulan baino erabakiagoak daude langabeziaren ondorioak arintzera destinaturiko baliabide murrizten zati on bat aldaratzeka ere. Eta bien bitartean, langabezia hori ez da merkatu-ekonomiak gaurregungo krisi luze eta sakon honetan enplegua sortzeko edo daudenak mantentzeko erakusten duen ezintasunaren ondorio zuzen bat besterik.

Espainiako Kongresuak 1980.eko ekainean onartu zuen «Ley Básica del Empleo» delako hori, langabetuen desenplegu-egoera arintzera destinaturiko fondoei Gobernuak azken urteotan egin dizkien etengabeko erasoetan gogorrena dugu inongo ezpairik gabe. Uste denez, lege horren 20. artikuluan jasotzen diren laguntzen iraupenaren murriztapenekin, gaurregun desenplegu-asegururako destinatzen diren fondoetatik ia %40 aurrera daiteke. Murrizte-politika hau, bestalde, egungo egoera eta etorkizun hurbilerako perspektibak behin mundu gerra amaitu zenez geoztik inoiz baino ilunagoak direnean planteatzen da.

Azaldu da jadanik Euskal Herriko egoera: bere guti gora

behera %14eko langabezi tasarekin, Espainiako batezbestekoa baino gorago aurkitzen da, eta aise baino aiseago doblatzen du Europa mailakoa. Pasa gaitezen orain Euskal Herriko enplegu eta langabeziari buruz etorkizun hurbil batetarako egin daitezkeen aurrikuspenak aztertzeraz.

EPE ERDIRAKO PERSPEKTIBAK

Enpresa-ordezkariek eta politikaren arduradunek luze eta zabal egunero errepikatu ohi diguten iritzi batek dioenez, berriragiketa ekonomikoan legoke langabeziarekin behin betikoz bukatzeko erremedio bakarra. Eta hori, berriz, alokairuak geldieraziz eta laneskuaeren produktibitatea fermuki goratuz bakarrik omen litzateke posible. Horrela, produkzioaren konkurrentzialtasunaren eta kapitalaren errentagarritasunaren hobekuntza substantziala lortuko omen litzateke. Jokabide horrekin produkzio-inbertsioaren berrabiadura sortuko litzateke eta, ondorioz, gaurregun dakusagun langabezia irentsiko lukeen berriragiketa ekonomikoa. Hitz batetan esateko, diziplina gehiago eta errendimendu hobea lanean eta alokairu-exigentzia gutiago behar litzateke hemen. Aplika litezkeen gainerako neurri guztiak, ardatz nagusi horren inguruko elementu lagungarri hutsak izango litzateke. 1977.eko udazkenean sinatu ziren Moncloako Paktuak analisi horrixek jarraitzen zitzaizkion. Instituzio mailako zenbait puntuz aparte —hauek ere lausoki definituak eta gero ia batera kunplitu ez direnak—, paktuak alokairuen geldierazpenean (1977.ean jasan zen lormenaren narriaduraren azpitik) eta espainol produktuen konkurrentzialtasunaren hobekuntzarako neurrietan zentratzen ziren (osasuntzeko egitarauaren xederik behinena inflazioa geldieraztea baitzen). Desenpleguaren kontrako borroka bigarren mailan geratzen zela frogatzeko, ikusi besterik ez dago paktuetan enpleguari eta langabeziari buruz ez zela inongo xede expliziturik eman. Gehiago oraindik, xede implizitua (ehun mila langabetu gehiago 1978.ean zehar) nabarmenki zentzugabea zen planteatutako hazkunde-helburuekin gonbaratuz gero. Praktikan, 350.000 lanpostutik gora galdu ziren, eta Barne Produkzio Gordinaren hazkundeari buruzko aurrikuspenak ez balira aise gaudituz, zifra hori hel zitekeen erraz aski milioi erdiraino ere.

Gobernuak 1979.eko udan aurkezturiko ekonomi programa ere bide «liberal» berari jarraitzen zaio. Enpleguak sortzeko

xedea inflazioaren kontrako borrokaren menpean jartzen da orain ere. Teoria honek dioenez, behin Espainiako ekonomia «osasunduz» gero, osasuntze horrek berak amaituko du, inoizaldiko etorkizunen batetan, gaurrengungo langabeziarekin. Tesi «liberal» hau kontrastatzeko xedearekin, Euskal Herriari aplikagarri litzaiokeen eredu txiki bat aurkezten da ondoren eta berorrek baloratzen saiatuko gara ekonomiaren berrerragiketa batek enpleguarekiko izan ditzakeen ondorioak¹⁸.

Berrerragiketa ekonomiko posible batek Euskal Herriko enplegu mailan izan ditzakeen ondorioak

Euskal Herriari buruzko datuak urriak baldin badira ere, bertako ekonomi aktibitatearen zuzperdura hipotetiko baten aurrean enpleguaren gorabeherak jaso ditzakeen eredu xume bat formulatzen saiatu gara. Horretarako, Bilboko Bankuaren «Renta Nacional de España y su distribución provincial» delakoan biltzen diren datuak erabili ditugu. 1964.etik 77.era bitarteko datuak erabiliz, sektore-partaidetzak Barne Produkzio Gordinean (BPG) eta sektore-produktibitateek Euskal Herriko pertsona enplegatutako izan dituzten denborazko joerak estimatu dira, eta guzti hori ekonomiaren berezketa ohizko lau aktibitate-adar haundietan eginez: lehen sektorea (nekazaritza, abelazkuntza eta arrantza), industria, eraikuntza eta zerbitzuak. Sektore-produktibitateak doitzeko, funtzio linealak erabili dira¹⁹, eta jakina, horrek, aztergai hartu dugun aldi horretan lanaldiaren iraupenaren laburtzeko joera bat dagoela suposatzen du inplizituki.

Euskal Herriak datozen urteotan ekonomi aktibitatearen pizkanako zuzperdura bat ezagutuko duela suposatzen da. Hori argitzeko erabili den hipotesia, aurtengo BPGren hazkunde-tasa %1-ekoa, %3koa datorren urteari dagokiona eta ondoko urteetakoa %5ekoa izango dela ustetik abiatzen da.

Hala ere, egin den bezain hipotesi optimista batek ere ez du ematen behar hainbat lanpostu sortuko dela sinesteko esperantzarik. *Enplegua oraindik ere gutituz joango da lehen bi urteetan, eta 1983.ean bertan ere enplegu-maila ia hoge mila pertsona gutiagokoa izango litzateke 1979.aren gonbarazioan.*

Zikloaren produktibitatearekiko eragina jaso ahal izateko, alde batez bakarrik izango bada ere, BPG globalaren hazkunde-tasa ere erabili da, industri sektoreko produktibitatearen ebo-luzioaren aldagai expligarri bezala. 1978. eta 1979. urteetarako, hurrenez-hurren, %1,3 eta 0 hartu dira Euskal Herriko BPGren hazkunde-tasa bezala.

Gisa honetan eraikitako ereduaren fidagarritasun erlatiboa, ikus daiteke 1978. eta 1979. erako ematen dituen erresultaduak (enplegu globalaren murriztapenak 22,9 eta 32,9 mila pertsonatan hurrenez hurren) EPAk ematen dituen datuekin gonbaraturaz (19,9 eta 17,7 mila landun gutiago urte horietan). Argi dago ereduak gainestimatu egiten duela, neurri batetan bederen, enpleguaren 1977-79.eko uzkurdura. Eta hori, ereduaren faktore ziklikoei garrantzi mugatu bat eman zaielako da funtsean.

Izan ere, eredu honek ez ditu kontutan hartzen aktibitate beherakadak pertsona enplegatu bakoitzeko produktibitatean dituen ondorio negatiboak, hala nola lanaldiaren moztea (dela ordu extrak gutituz, edo eta ohizko lanaldia bera ere enplegu-arauketaren agiriaren bitartez murriztuz). Dena den, aldaketaren zeinua eta nolarebait haunditasuna ere jasotzen dira ereduaren emaitzetan. Beste aldetik, kontutan hartu behar da zuzperdura hipotetiko batek kontrako zentzuan jokaeraziko liekeela faktore hauei berei, hau da, ereduak berreragiketa garaiko enplegu berriaren sorkuntza gain-estimatzeraz joko lukeela, lanaldia luzatu eta eskariaren inkrementuaren aurrean lana efizientetagoa izango litzatekeela kontutan ez hartzearen ondorioz.

Labur esateko, aurrikuspen hauez nahiago litzateke euskal produkzio-sistemaren baitako joerak aztertzeke tresna bezala zerbitzatu, ezen ez enpleguaren geroko eboluzioari buruzko estimazio zehatzak ematen saiatu.

Euskal Herriak datozen urteotan ekonomi aktibitatearen pizkanako zuzperdura bat ezagutuko duela suposatu da. Hori argitzeke erabili den hipotesia, aurtengo BPGren hazkunde-tasa %1ekoa, %3koa datorren urteari dagokiona eta ondoko urteetarako %5ekoa izango dela ustetik abiatzen da. 3. taulan jasotzen dira ereduak 1979-83 urtealdirako ematen dituen produkzioari, produktibitateari eta enpleguari buruzko estimazioak. Hala ere, egin den bezain hipotesi optimista batek ere ez du ematen behar hainbat lanpostu sortuko dela sinesteko esperantzarik. Ikus daiteke taulan enplegua oraindik ere gutituz joango dela lehen bi urteetan, eta 1983. ean bertan ere enplegu-maila ia hogeita mila pertsona gutiagokoa izango litzateke 1979.aren gonbarazioan.

Eman den sektore-desglosea kritika badaiteke ere (berreragiketarako eraikuntzako sektorean izango lukeen eragina azpi-estimatzegatik bereziki), emaitza globala nahiko errepresentagarritzat eman daiteke.

Desenpleguaren eboluzioa berreragiketara garaietan

Aurreko apartatuan lorturiko enplegu aurrikuspenak Euskal Herrian eman daitekeen lan-eskaintzaren eboluzioarekin konbinatzen baditugu, berehalaxe egin dezakegu euskal langile-iriarri irekitzen zaion desenplegu-aldi luzearen perspektiben ideia bat. Esan da jadanik zein nolako eragozpenak dauden aktibitate-tasen biharko eboluzioa nolabaiteko fidagarritasunez kalkulatzeko, eta hori bere ez-egonkortasun ziklo erlatiboarengatik, alde batetik, eta estatistik datu egokien faltaz, bestetik. Nolanahi ere, ezar daitezke datuak urteetako jendetza aktiboaren eboluzioa hurbildik zedatzeko posibilitatea eman dezaketenez balizkako xume batzuk.

Lehen hipotesi bat, aktibitate-tasen eboluzioaren «behe-puntuztat» eman daitekeena, 1979-83 urtealdian 1976-79 urtealdiko eboluzio bera mantenduko dela suposatzen datza. 1983. urteko ateratzen diren tasak (%67,86 gizonezkoentzat eta %29,19 emakumezkoentzat) Bilboko Merkatal Ganbararen estimazioei aplikatuz gero (ikus 15. oharra) 26.400 pertsonako sarrera netoa lortzen da 1979-83 lau-urteko epealdirako; 2.400 gizonezkoren beharakada eta 28.800 emakumezkoren gorakada, hain zuzen.

Bigarren hipotesia, eta egungo zirkunstantzietan «gailurtzat» eman daitekeena, aktibitate-tasak 1979. urtean zuten maila berarekin tinko eutsiz lortzen da. Kalkulu honek euskal jendetza aktiboaren 56.300 pertsonako ugaltze netoa ematen du 1979-83 urteko (40.200 gizonezko eta 16.100 emakumezko).

Ondorio gisa, 19.500 pertsonako enplegu-uzkurdura eta lanindarraren ugaltze aurrikusgarria (26.400 eta 56.300 pertsona, emandako hipotesien arauera) batzen baldin baditugu, 45.900etik 75.800era langabetu gehiago ateratzen zaizkigu 1979-83 urte-aldirako. 3. taulan zehazten diren datuetatik egiazta daiteke 1981-83 urtealdian ere, urteko %5eko hazkunde-tasarekin, langabezia gorakadan egon daitekeela urteko bost mila pertsonako ugaltzearekin.

Analisi honen azken ondorio bezala, zera esan behar da:

gaurrengungo (eta egunero-egunero gorakadan doan) langabezia irensteko ez dela aski berreragiketa ekonomiko soil batekin. Urteko %5ekoa bezain hazkunde-tasa optimista bat ere ez da nahikoa egungo langabezia gutxitzeko. Orain arte erabili dugun analisi tresna aplikatuz, kalkula ditzakegu 1980-83 lau-urtekoan mantendu beharko liratekeen hazkunde-tasa globalak, 1979.aren azken aldera aurkitzen zen langabeziaren funtsezko zati bat irensteko³⁰.

Xedea	Urtero beharko litzatekeen hazkunde-tasa
1980.aren azken aldeko langabezi mailari eustea	%5,2
Langabezia %25ean gutxitzea ...	%6,3
Langabezia erdira gutxitzea	%7,3
Langabezia 1974.eko mailara gutxitzea (28.400en bat langabe) ...	%8,4

Ikus daitekeenez, bada, jomugarik apalenak ere %22,5eko hazkunde suposatzen du aipatu lau urteetarako, eta hori ezin dezake inondik inora ere euskal ekonomiak. Krisi aurreko langabezi mailara itzultzea bezalako jomuga anbiziosoagoek, berriz, %40 inguruko hazkunde eskatzen dute. Hitz batez esateko, hainbat bider errepikatu eta onartu izan den langabeziaren kontrako formula «liberal» hori ez da inolako soluzio, ez bakarrik epe laburrerako, ezen ezta epe erdirako ere, Euskal Herriak duen langabezi arazo itzal hau konpontzeko. Produkzio-aktibitatearen zuzperdura simple bat postulatzearekin —dela inbertsioa edo eta lanaren produktibitatea azpimarratuz—, soluzionatu gabe geratzen da beti langabeziaren arazoa. Beste alternatibak bilatu behar dira, baina planteatzen den erronkari egokiro erantzun diezaioketen alternatibak ordea.

ALTERNATIBAK, LANGABEZIAREN KONTRAKO BURRUKAN

Ezin espero daiteke euskal ekonomiak egungo langabezia konpontzen hasteko bezainbateko zuzperdura bizkor eta indartsurik lor dezakeenik. Aregoa oraindik, nahiko zaila ematen du gaurrengungo desenplegu-mailari berari eustea, baldin eta ez ba-

dira horretarako neurriak hartzen. Panorama honen aurrean, Euskal Herriak gaurregun jasaten duen langabezia masibo hau konpondu ez bada ere, nolabait arindu dezaketen neurri posibleen azterketa serio bat planteatu behar da.

Azpimarratu dugu jadanik berreragiketa ekonomikoak, berez, zein posibilitate eskasak eskaintzen dituen. Orain erantsi diezazkiokegu guzti horri, Euskal Herriak bere ekonomia autonomoki berrabiatzeko aurkitzen dituen oztopo izugarriak. Ekonomi sistema kapitalista, gaurregun, mundu mailako inter-erlaziozko sare konplexu bat da, eta bertan estatuen autonomia —eta bigarren eta hirugarren mailakoena bereziki—, ondo gauza ñimiñoa gertatzen da. Krisiak jotako europar ekonomia baten barruan espainol ekonomia berreragitea ezin pentsatuzkoa da. Eta Euskal Herria oraindik ere dependentzia haundiagoan dago mekanismo arrotzetiko, zeren bere dimentsio eskasak, bere produkzio-espezializazioak, bere exportazio eta inportantzioarekiko dependentziak, bere ekonomi politikarako tresna propioen ausentziak (Autonomi Estatutuaren desarroiloarekin hein batetan bakarrik konpon daitekeen ausentziak, bestalde), eta bai politikoki eta bai ekonomikoki Estatu Espainolean duen integrazio mailak, benetan muga estuak ezartzen bazitziote botere autonomoari euskal ekonomia berreragiteko.

Panorama honen aurrean, langabeziaren kontrako burruka ezin gera daiteke inbertsioa bultzatu eta berreragiketa animatzeko (hots, inflazioa geldierazi eta irabaziak zuzpertzeko) politika soil batetan, UCDe aplikatu duen ereduaren barruan; aitzitik baizik neurri espezifikoak hartu behar ditu desenpleguaren kontra. Eta zentzu honetan, hiru ihardun-fronte haundi azpimarratu beharko lirateke: dagoen enplegua banatzeko neurriak, enplegua sortzera zuzenduriko politika publikoa eta desenpleguaren kontrako babes-neurriak.

Ezin espero daiteke euskal ekonomiak egungo langabezia konpontzen hasteko bezainbateko zuzperdura bizkor eta indartsurik lor dezakeenik. Areago oraindik, *nahiko zaila ematen du gaurregungo desenplegu-mailari berari eustea, baldin eta ez badira horretarako neurriak hartzen*. Panorama horren aurrean, Euskal Herriak gaurregun jasaten duen langabezia masibo hau konpondu ez bada ere, nolabait arindu dezaketen neurri posibleen azterketa serio bat planteatu behar da.

Dagoen enplegua banatzeko neurriak

Kapitalismoak azken urteotan alokatu bakoitzari lanpostu bat eskaintzeko erakusten duen ezintasunaren aurrean, zentzu arruntak begien bistako «soluzioa» proposatu ohi du: dagoen enplegua laneskua eskaintzen duten guztien artean banatu, denentzako lanik izan dadin, lanaldia murriztu bada ere (edo lanaldia murrizteko, proposamena egiten duenaren ikuspuntua zein den kontu). Anitz formula dago helburu hori lortzeko, berrietako adibide arruntenak ohizko lanaldia laburtzea, gainorduak gutitzea, derrigorrezko oporraldiak ugaltzea, plurienpleguari eragozpenak ezartzea, edo lanaldi partzialak egiteko erraztasunak ematea izango liratekeelarik.

Gisa honetako neurriak beren selektibitate eskasiarengatik bereizten dira eta, produkzio-sistema osoari eragiteagatik, hain zuzen ere. Jokabide honek ekonomi sektore guztietan sortuko luke enplegua era horretan krisialdiak gehien jipoitu eta marginatu dituenentzat (gazte eta emakumezkoentzat bereziki) lanpostuak sortzeko aukera emanaz. Balantzaren beste plateran, ordea, eta selektibitate eskasia horretxengatik zailtasunik larrienak jasaten dituzten produkzio-sektoreak gerta daitezke negatiboki afektatuak. Neurri hauen aplikazioak sortuko lituzkeen lanpostuek kontrapisu bat izango lukete sektore horietako uzkurdua posiblean.

Neurri horiek Euskal Herrian izango luketen ondorio posiblearen adibide erakusgarri soil bezala 1980-83 lau-urtealdian produktibitatea enplegudun pertsona bakoitzeko %7,5ean beharrezaren ondorioz sor litezkeen lanpostu alokatu berrien zenbakia kalkulatu da²¹. 3. taulan aplikatutako hipotesiak mantenduz eta neurri horiek ez diotela eragingo enpresen jokabideari suposatuz, estima daiteke, 1983. urtean, 58.300 langile enplegudun gehiago izango liratekeela, neurri horien ondorioz. Gisa honetako neurrien efikazia bistakoa da, emaitza, urteko %5eko hazkunde-tasak sortuko lituzkeen hamar mila lanpostu berri eskas horiekin gonbaratzen bada. Kontutan hartu behar da, bestalde, ezen 1983.erako %7,5 inguruko lanaldiaren mozte batek, 1979.aren azkenaldiko langabetuen %40 baino gehiago irentsi-ko lukeela. Eta hori ezin daiteke inola ere euskal ekonomian, produkzio-hazkundearen bidez egin nahi izanez gero.

Horrelako «zentzu arrunteko» neurriak ezartzeko, eragozpen haundi bat dago, tamalez. Sistema kapitalistak irabazien funtzioan produzitzen du, eta, beraz, bere mozkin-tasa ez gutitze-

kotan bakarrik onartuko lituzke antzeko neurriak. Honek, jakina, lanaren banaketa alokatu enplegudunen bizkarretik egitea suposatuko luke, beren lanaren eta soldataren zati bat langabetuei emanaz. Horrelako neurriek langile klaseko enplegudunen eta enplegugabeen artean istiluak sortuko lituzkete, lanaren eta kapitalaren arteko gatazka, horrela, langileen beren arteko burruka bilakatuz.

Bestetik, kostuaren banaketari buruz, enpresarien eta langileen arteko konpromezuzko soluzio bat lortuko balitz ere²², enpresarien interesa bera kontraesanean aurkitzen da lan erabilgarria banatzeko ideiarekin. Bi arrazoiengatik hori. Alde batetik, lanaldia mozteak murriztu egiten du kapitalaren maniobratzeko ahalmena, mugatu egiten baitu plusbalioa ateratzeko oinarria, nahiz absolutua nahiz erlatiboa izan plusbalio hori. Eta, historian eman dena kontutan harturik, oso zaila da lanaldiaren murriztapenean atzera jotzea. Beste aldetik, berriz, langabezi maila haundi bati eustea, bai-ala-ezko elementu bat da gaurengungo krisia gainditzeko, produkzio-sistema kapitalistaren barruan²³. Langabezia desagertzearen ondorioz langilariaren homogenoztazeak eta erreserbako industri langile sail hori gutitzeak, kapitala bera desabantailan jarriko lukete hurrengo batailetarako, nahiz eta gisa honetako neurrien kostuaren parterik haundienari ihes egin ahal izan.

Zirkunstantzia horietan, ez da batere harriztekoa gobernuak lanaren banaketa suposatzen ez duten neurritara jo nahi izatea. Eta neurri hauen artean, lanindarra artifizialki gutitzera jotzen dutenak izan ohi dira tipikoenak. Hor daude, adibide bezala, eskol urteen luzapena, jubilazioak aurreratzea, eta lanaren merkatutik irtenerazteko pizgarriak, lan autonomia, kooperatiboa edo denboraldi partzialekoa hartzea bultzatuz. Langilearen ikuspuntutik, eta askotan gizarte osoarenetik oro har, soluzio baino

Euskal Herrian, langabeziaren kontrako burruka ezin gera daiteke inbertsioa bultzatu eta berreragiketa animatzeko (hots, inflazioa geldierazi eta irabaziak zuzpertzeko) politika soil batetan, UCDDk aplikatu duen eredu horren barruan; aitzitik baizik neurri espezifikoko hartu behar ditu desenpleguaren kontra.

Eta zentzu honetan, *hiru ihardun-fronte haundi azpimarratu beharko lirateke: dagoen enplegua banatzeko neurriak, enplegua sortzera zuzenduriko politika publikoa eta desenpleguaren kontrako babes-neurriak.*

gehiago problema izan ohi dira neurriok, zeren ez baitute lanposturik sortzen, lan-eskaintza gutitu baizik. Jubilatua ostrazismora kondentzen da; derrigorrezko estudianteari gero ezin aseko zaizkion esperantzak sortzen zaizkio; autonomia edo kooperatibista lanaren merkatutik irtetera bultzatzen da, epe erdira ere irauin ahalko ez duen produktu-merkatuan sartzerara behartuz. Arazo guzti hauen gainera, ordea, klase dominatzaileak nahiago du beti adabakizko politika, dagoen lana banatzea baino.

Enplegua sortzeko politika publikoa

Langabeziaren kontrako bigarren neurri-mota bat Estatuak (eta/edo sektore publikoak) enplegu sortzaile bezala duen betebeharraren zentratzen da, bai zuzenean lanpostu berriak sortuz eta baita sektore pribatua neurri fiskal edo finantzazkoen bidez lana sortzera bultzatuz²⁴. Zentzu honetan, euskal Parlamentu eta Gobernu jaioberriek beren postura hartu beharko dute Administrazio Publiko Autonomoak enplegua sortzen zein jokabide hartuko duen definituz. Ekonomi plangintzaren alorreko kompetentzia eksklusiboen desarrolloak (Autonomi Estatutuko 10. 25 art.), Kontzertu Ekonomikoan negoziaketarekin batera, berebiziko premiasuna aurkezten du enplegu-sorkuntzarako politika-mota hauek martxan jartzeko.

Langabeziaren kontrako politika publiko hau enplegu gehien sortzen duten sektore ekonomikoak sustatzera zuzen daiteke. Ekonomiako lau adar haundien agregazio mailan industria da (eta honen barruan Euskal Herrian hain garrantzizko diren siderurgia eta oinarrizko kimika) produktu- edo inbertsio-unitate bakoitzeko lanposturik gutien ematen duena. Horregatik, badi-rudi, enplegua sortzeko programak antolatzeko garaian, lehen sektorean, eraikuntzan eta zerbitzuetan zentratzea dela bidezkoena. Jakina, horrek ez du esan nahi industria ahaztu egin behar denik; behar beharrezkoa zaio euskal ekonomiari berorren berregiturapena, bertan milaka eta milaka lanpostu dardenez gero jokoan. Hala ere Gobernuak gainerako sektoreek eskaintzen dituzten enpleguak ugaltzeko posibilitateak estudiatu behar lituzke bereziki, eta kolektibo alokatuari eraikuntzak eta zerbitzuek eskaintzek dizkiotenak partikularki.

Zerbitzuen eta eraikuntzaren sektoreak sustatu behar direla esaten bada, ez da egiten beroriengandik enplegua sortzeko posibilitate haundiak espero direlako bakarrik, badaude horretara

obligatzen duten arrazoi sakonagoak ere. Gogoratu besterik ez dago, zer nolako defizita dagoen Euskal Herrian era guztietako azpiegituren mailan (hirigintzan, garraioan, etab.) eta baita zerbitzuen mailan ere (pertsonalean bereziki: hezkuntzan, osasunean, aisian, kulturalan, etab.). Oraindik egin berria den estudio batek²⁵ 525.000 milioi pezetatan jotzen du Bizkaia eta Gipuzkoako defizita: 270.000 garraioetan, 42.000 ingurugiroan, 39.000 osasunean eta 37.000 oinarrizko azpiegituran.

Politika-mota honek Euskal Herriko enpleguarentzat izango lukeen eraginaz argi piska bat egitearren, eman dezagun ekonomi politikazko eta gastu publikozko neurriak aplikatuz, euskal BPGn industriak duen partea 1979.ean lortutako maila berean finkatzen dela eta 3. taulan aurrikusten den %3,64eko industri inkrementua eraikuntzaren eta zerbitzuen artean banatzen dela. Aldakuntza honek hamabitik hogeita hiru milarako lanposturen sorkuntza netoa suposatuko luke 1979-83 lau-urterako (inkrementu hori eraikuntzaren eta zerbitzuen artean 1979.ean zuten bolumenaren proportzioan ala erdibanatan partitzen den kontu). Bi sektoreen artean sortutako 35.000 lanpostu berri horiek (46.000 bigarren balizkakoaren arauera) aise gainditzen dituzte industrian galdutako 23.000 postuak. Hala ere zera ikusi behar da hemen, alegia, enplegu-maila zuzpertzeko laguntza substantzial bat emanda ere, ez direla lortzen oro har enplegu-banaketarekin bezain garrantzizko emaitzak. Gogoratu beharra dago, ordea, zerbitzuen sektorea hedatzeko neurriek beste hainbat ondorio mesedegarri izango luketela enpleguan. Sektore honetan, adibidez, industrian (eta bereziki industria astunean) baino emakumezko gehiago izaten denez gero, murriz liteke zertxobait behintzat euskal emakumeak lanaren merkatuan gizonarekiko jasaten duen diskriminazio itzal hori.

Finantzapen publikoak garrantzizko zeregin bat betetzen

Euskal gizartearen gaurrengungo egoeran, ezin segurta daiteke lehiakideek interes garbiegirik dutenik langabeziaren arazoari larriagotzen uzteko; batzuentzat, lehendik erradikalizatuta dagoen gizarte batetan ustekabeen zapart egiteko moduko egoeran sartuko litzatekeelako; eta besteentzat lehendik ere nahiko geldierazia eta zatitua dagoen langilerian etsipenezko ondorio zatitzaileak izango litzatekeelako. Gisa honetako indarren erlazioaren aurrean, *possible litzateke, agian, proposaturiko neurriak eta berorien ondorioen kostuak elkarren artean banatzeko akordiotara iristea.*

duen neurri-mota honetan (bai sektore publikoaren bidez zuzenean inbertituz, bai gastu publikoaren bidez, edo eta baita sektore pribatura zuzenduriko pizgarrien bidez ere), erabili beharreko fondoen iturburuan eta neurri horiek faboratzen dituztenei administrazioak ezartzen dizkien baldintzetan aurkitzen da eragozpenik larriena. Erabilitako fondoen iturburuak mila kontratan sozial sor ditzake: presio fiskalaren emendioa eta zein klase edo kolektiboren gainean, dauden fondoen izendapen berria (defentsatik herrilantetara edo hezkuntzara transferituz, enpresa pribatuen subentzioak sektore publikoa potentziatzera destinatuz, adibidez), kredituen bidezko finantzapen inflazionista, etab. Kapital pribatuaren pizgarriei ezarritako baldintzek edo sustatu beharreko sektoreen hautaketak berak ere tirandura bortitz askoak sor ditzakete klase dominatzailearen beraren baitan ere.

Ustez neurri-talde honetan sartu beharko litzateke espainol gobernuak azken bi urte hauetan praktikatzen duen enpleguaren sustaketa-politika. Prentsak aldiro aldiro iragartzen digun bezala, ehundaka mila postu berri sortzen ari dira urtero ematen diren atsegin-sarien bidez. Neurri horiek eskaintzen dituzten hutsune edo akats ugariekin sartu gabe (hala nola, desenplegu-asegurua ez gozatzen dutenak kontratatzeke lehentasuna atsegin-sariez gozatzeko, edo eta kontratatzeke prozesuarekiko kontrol-falta), langabezia etengabe goraka doala ikusi besterik ez dago, enplegua sustatzeko programak ez direla esaten duten enplegua sortzen ari sospetxatzeko. Eraitza zehatzik argitaratu ez bada ere, langile finkoen ordez aldizkakoak hartzeko prozesu bat sortzen ari dela ematen du alde guztietatik, eta, jakina, guzti horrek bidezko arrisku bat suposatzen du lanpostu «berri» horien etorkizunerako. Ez dira lanpostu berriak sortzen ari, nolahi ere sortuko zirenak subentzionatzen baizik. Egia esateko, atsegin-sarien bidez enplegua sustatzeko plan horiek, enpresen errentagarritasuna zuzpertzten laguntzeaz gainera, atzeko atetik halako plantila-malgutasun bat sartzeko balio dute.

Desenpleguaren kontrako babesa

Enplegu-politikak, nahiz lana banatuz nahiz lanpostu berriak sortuz enpleguak sortzen saiatzeaz aparte, arindu egin behar du baita lanik gabe geratu diren pertsonen egoera ere. Eta puntu honetan desenplegu-asegurua prestazio-politikak duen garrantzia azpimarratu beharko litzateke oso bereziki.

Esan da lehenago ere espainol sistema ez dela hain xuxen bere eskuzabaltasunaz bereizten. Eta frogagarri soil besterik ez ematearren, esan dezagun 1979.eko azaroan desenplegu osoagatik prestazioa hartzen zutenak ez zirela 38.000ra iristen Euskal Herrian (erregistratuta zeuden langabetuak 79 mila ziren eta EPAREN arauera 110 milatik gora). Kontutan hartzen badugu fetxa horietan 9.500en bat aurkitzen zirela garaiz aurretik jubilatuta eta enplegu-etendurarekin, aseguruaren estaldura ez zen langabetuen heren bat ere estaltzera iristen²⁶. Krisiak Euskal Herrian duen gogortasuna nabari daiteke, bestalde, honako datu honetan ere: alegia, aseguruaz babesten zirenen %61,5 jandik prestazioaren lehen edo bigarren luzapen edo prorrogan aurkitzen ziren, estatu mailan %54,2 zeuden bitartean. Eta egoera oraindik larriago egiten da, enplegu-arauketaren agiriak eraginda beren geroko eskubideen zati bat galduta aurkitzen diren langileen zerrenda luzea ere kontutan hartzen baldin bada. Prestazioaren batezbesteko kopurua hileko 28.000 pezeta inguruan zebilen, estatu mailako batezbestekoa %17z gaindituz.

Desenplegu-aseguruaren estaldura-maila hain eskasa izanik eta ikusirik nolako lazerian uzten dituen lanaren merkatuan sartzen diren gazteak eta beren eskubidea enplegurik aurkitu gabe bukatu zaien langileak, arrazoizko litzateke aseguruaren eremua zabaltzeko metodoak bilatzea. Alabaina, gorago adierazi den bezala, horretxan kontrakoa egiten du, hain zuzen, oraindik berrikitan onartu den Enpleguaren Oinarrizko Legeak²⁷. Gauza berri bezala aplikazio mugatua duen eta gehienez ere sei hilabetez luza daitekeen subsidio bat sartzen badu ere, prestazio-aldia murriztearen ondorioa dramatikoa izan daiteke (batez ere aldikako enplegua ugaria den sektoreetan, eraikuntzan adibidez). Horrela bada, lehenik bajuak ziren estaldura-indizeak oraindik beherago jaitsiko dira lege berriaren ondorioz. Horrela egoera lehengarri bat sor liteke, eta ez litzateke batere gaizki egongo, luzaro gabe bere garrantasun osoan ager daitekeen problema bati oraintxetik bertatik soluziobideak ematen saiatzea²⁸.

Desenplegu-egoera arintzeko beste neurri mota bat, lanaren merkatuaren gardentasunaren eta mugikortasunaren (bai profesional, bai geografikoaren) mekanismoak efikaziaz funtzionaraztera zuzenduko litzateke. Zentzu honetan, ez da sekulan gehiegi exajeratuko lanpostuak sortzeko eta hezkuntza profesionalerako zerbitzu bizkor eta eraginkor bat sortu behar dela azpimarratzen baldin bada. Zoritxarrez, ordea, INEM delakoa ez da kualitate hauengatik ezaugarritzen²⁹, ez lanpostu-gestioaren eremuan (ez dago ia ezertxo ere ikerkuntza, orientazio eta birkoalifikazio

mailan, eta gestio administratiboari dagokionez burokratizatu-
gia dago), ezta hezkuntza profesionalaren eremuan ere (plangin-
tza razional baten eta beharrezko medioen gabezia osoan aur-
kitzen da, eta 1978.aren azkenaldeaz geroztik neurri batetan be-
deren langabetuak kontrolatzeko erabili izan da). Euskal Go-
bernuak eta enpresarien, langileen eta administrazio publikoaren
arteana sortutako organo egokiek, Estatutuko 12.2 eta 18.2 ar-
tikuluetan babestuz, INEMen funtzionamendu eta gestioaren
arduradun egin behar lukete lehenbailehen, langabeziak sortuta-
ko tirandurak lasatzeko oinarritzko erakundea denez gero.

AZKEN ONDORIOAK

Eragozpen estatistikoak azaldu ondotik, desenpleguak Eus-
kal Herrian aurkezten duen larritasuna erakusteari ekin dio ar-
tikuluak. Bigarren partean, arazoaren etorkizuna piska bat ara-
katzen ihardun dugu, ondorio honetara iritsiz: alegia, ekonomi
zuzperdura inportante bat ere ez litzatekeela gauza izango jada-
nik geure artean dugun problema hau epe erdira konpontzeko.
Azken partean langabeziaren kontrako zenbait neurri proposatu
dira, nola enpleguak sortzeko hala irentsi ezin daitekeen desen-
plegua arintzeko. Orain, bada, proposamen horien bideragarri-
tasun praktikoari buruzko gogoeta labur batzuekin amaituko
dugu.

Gizarte osoaren benetako helburua hainbeste aldiz agindu-
tako enplegu bete izango balitz, ez litzateke zailtasun handirik
erongo seinalatu diren neurriak aplikatzeko eta arazoa konpon-
bidean jartzeko. Baina egiatan haxe gertatzen da: nahiz eta
langabeziak Euskal Herriko langileriaren %17 zanpatzen duen
gaurregun eta oraindik kopuru askoz handiagoa meatzatzen
duen; nahiz eta langabeziaren ondorioak kaltegarriak izan dai-
tekeen sektore burges txiki askorentzat (dendari, profesional
liberal eta abarrentzat); nahiz eta horrela inkubatutako ondoezak
kostu politiko eta sozial handiak izan ditzakeen «establishment»-
arentzat berarentzat ere; nahiz eta guzti hori horrela den, lan-
gabeziak zeregin bat betetzen du gaurregungo gizarte-egituraren
barruan. Izan ere, langabezia, ekonomi krisi honetatik irteteko
mekanismoetako bat baita, eta garrantzizkoenetakoa, agian.

Kapitalismoaren eta desenpleguaren arteko ezinbesteko lotu-
ra estu hori argi eta garbi adierazi behar den arren, zera esan
beharra dago: langabezi mailari eta langabezia aurkezten den

baldintzei dagokienez, badela maniobratzeko posibilitaterik. Klase sozialen interesak (eta kapitalarenak eta lanarenak bereziki) kontrajarriak izan arren, badituzte beren artean zenbait alderdi osagarri ere, bai nazio mailan hirugarren baten kontra, bai eskarien gehiegizko depresioak kapitalmetaketaren mekanismoari berari ere azken batez kalte egin diezaiokelako.

Gerra luze honetan bataila erabakiorrik gertatzen ez den bi-tartean, beti egongo da guduxkak eta treguak egiteko abagadunerik. Euskal gizartearen gaurregungo egoeran, ezin segurta daiteke lehiakideek interes garbiegirik dutenik langabeziaren arazoari larriagotzen uzteko; batzuentzat, lehendik erradikalizatuta dagoen gizarte batetan ustekabeaz zapart egiteko moduko egoeran sartuko litzatekeelako, eta besteentzat, lehendik ere nahiko geldierazia eta zatitua dagoen langilerian etsipenezko ondorio zaitzaileak izango litzatekeelako. Gisa honetako indarren erlazioaren aurrean, posible litzateke, agian, proposaturiko neurriak eta berorien ondorioen kostuak elkarren artean banatzeko akordiotara iristea. Horrela, nahiz eta aspaldiko klase-borrokak aurrera jarraituko lukeen, lehiakide bakoitzak hats piska bat hartzeko aukera izango luke eta langabetuei ere beren larrialdia zertxobait lasaitzeko itxaropena sortuko litzaietke.

Euskaratzailea: **Gotzon Nazabal**

I. G.

¹ Azterketa labor batetarako, ikus I. Perez Infanteren «Rasgos estructurales del empleo y paro en la formación social española», I.C.E.-ren 553. zenbakian argitaratua, 1979.eko iraillean. Kontsulta daiteke baita O. Fanjueren liburu hau ere: «Crecimiento y generación de empleo», Madrid, 1976.

² «Informe sobre el paro en Euskadi: Análisis de su evolución en 1979», Lanerako Kontseilaritzaren barruko Enplegu-idazkaritzak argitaratua.

³ Ez litzateke hau izango herrialde subdesarrolatu gehienen kasua, non maioritarioak baitira sarritan beste langabezi eta subenplegu-mota estruktural batzuk.

⁴ Langabeziaren definizioaren eta neurketaren inguruan sortzen diren arazo eta soluzio praktikoko desberdinei buruz xehetasun gehiago nahi izanez gero, ikus OCDEko langabeziaren eta enpleguaren estatistikei buruzko Lan-taldeak eginko txostena: «L'emploi et le chômage: Critères de mesure», Paris, 1979.

⁵ Ikus, esate baterako, C. Marcos, M. Giraldez eta I. Perez Infanter, 1978.eko azaroan gaurregungo enplegu-arazoei buruz Madrilen ospatutako Mintegi Frantses-Espaniolean aurkeztu zuten «Las estadísticas de paro en España» agerpena. Mintegi horretako lanak Ekonomiako Ministeritzak argitaratu zituen liburu tankeran.

⁶ Hutsune hau bete nahiz, Ekonomiako Ministeritzaren barruko Eko-

1. taula: Enplegua eta langabezia Euskal Herrian (1980-eko 1. urtelaurdena)

	Jendetza osoa					Gizonezkoak			Emakumezkoak			Lanegiten duen jendetza (a)			
	14 urtetik gorako jendetza	Jendetza aktiboa	Landun hartaki deituak	Aktibo marginalak	Langa-beak	14 urtetik gorako jendetza	Jendetza aktiboa	Langa-beak	14 urtetik gorako jendetza	Jendetza aktiboa	Langa-beak	Nekazaritza eta Arrantza	Industria	Eraikuntza	Zerbitzuak
Araba	192,8	98,6	91,3	0,4	6,8	94,2	69,6	3,5	98,6	29,0	3,3	8,7	42,1	7,2	34,0
Bizkaia	910,8	448,4	390,4	0,5	57,5	440,8	315,7	34,4	470,0	132,6	23,1	19,2	157,3	26,2	188,2
Gipuzkoa	527,5	265,4	232,8	1,5	31,1	263,4	191,3	18,3	264,1	74,1	12,8	22,0	109,8	12,9	89,8
Nafarroa	365,9	179,9	157,0	1,5	21,4	178,0	128,2	11,8	187,9	51,7	9,6	20,4	57,9	12,7	68,1
Euskal Herria	1.997,0	992,3	871,5	3,9	116,8	976,4	704,8	68,0	1.020,6	287,4	48,8	70,3	367,1	59,0	380,1
Espainol Est.	27.635,0	13.117,0	11.545,0	101,0	1.471,0	13.300,0	9.281,0	987,0	14.336,0	3.836,0	484,0	2.257,0	3.182,0	1.050,0	5.184,0

Iturria: "Instituto Nacional de Estadística" (EPA). Zifra absolutuak milakotan daude.

(a) Landun guztiak hartzen ditu (hertsiki deituak eta marginalak), eta soldaduskan egon arren enplegu bat dutenak.

2. taula: Euskal Herriko erregistratutako langabezia (1980.eko 1. urtelaurdena (a))

	Erregistra- tutako langabezia	Estaldura % (EPA)	Gizonez- koak	Estaldura % (EPA)	Emaku- mezkoak	Estaldura % (EPA)	Gazteak (25 urtez beherakoak)	Erregistratutako langabezia sektoreka				Aurreko enplegurik gabek	Enplegu-es- keri arre- gistratuak	Kolokazio erregistra- tuak	Desenplegu- prestazioa- ren hartzai- leak
								Nekazar.	Industria	Eraikuntza	Zerbitzuak				
Araba	6.251	91,9	3.755	107,3	2.496	75,6	3.399	5	3.610	1.241	812	583	4.852	2.534	3.547
Bizkaia	40.463	70,4	28.656	83,3	11.807	51,1	23.167	216	11.800	9.412	6.993	12.042	19.313	6.338	15.956
Gipuzkoa	27.360	88,0	17.267	94,4	10.093	78,8	14.985	991	9.006	4.370	4.477	8.517	8.801	3.324	13.549
Nafarroa	11.489	53,7	7.271	61,6	4.218	43,9	6.980	59	3.765	2.454	1.769	3.442	9.490	3.871	7.323
Euskal Herria	85.563	73,3	56.949	83,8	28.613	58,6	48.530	1.270	28.181	17.478	14.051	24.584	42.456	16.067	40.375
Espainol Est.	1.179.366	80,2	830.316	84,1	349.050	72,1	555.379	63.332	286.791	323.043	284.197	222.003	843.051	427.433	585.427

Iturria: "Instituto Nacional de Empleo".

(a) Datuak EPArenekin konparagarriak izan daitezzen, abendutik martxora hilabete bukaeran eman diren datuen hiruhileroko batezbesteko orekatua erabili da.

3. taula: Produkzioaren eta enpleguaren estimazioa, Euskal Herriko hipotesizko berreraigiketa ekonomiko baten aurrean.

Urtea		1979 (a)	1980	1981	1982	1983
P.I.B. (1970 eko mi- lio pezetakoak)	Nekazaritza	15 047	14 419	14 084	13 983	13 909
	Industria	178 025	182 818	191 373	204 131	217 576
	Eraikuntza	12 191	11 730	11 514	11 529	11 554
	Zerbitzuak	115 560	115 063	116 780	120 797	124 923
	GUZTIRA	320 823	324 031	333 752	350 440	367 962
P.I.B.en aldaketa-tasa (%)		0,0	1,0	3,0	5,0	5,0
Produktibitatea, enplegu- (1970.eko mila pezetakoak)	Nekazaritza	193,03	199,62	206,21	212,80	219,39
	Industria	421,51	443,45	467,59	491,74	511,46
	Eraikuntza	163,94	166,07	168,23	170,42	172,64
	Zerbitzuak	344,39	351,70	359,01	366,62	373,64
	GUZTIRA	352,47	367,26	383,05	399,03	413,41
Produktibitatearen aldaketa-tasa (%)		3,74	4,20	4,30	4,17	3,60
Enpleguak (b) (milakotan)	Nekazaritza	77,95	72,23	68,30	65,71	63,40
	Industria	422,35	412,26	409,28	415,12	425,40
	Eraikuntza	74,36	70,63	68,44	67,65	66,93
	Zerbitzuak	335,55	327,16	325,28	329,76	334,34
	GUZTIRA	910,21	882,29	871,31	878,24	890,07
Jendetza landuna (b) (pertsonak milakotan)		878,99	852,03	841,42	848,11	859,54
Jendetza landunaren aldaketa (pertsonak milakotan)		-32,9	-26,96	-10,61	6,69	11,43

Iturria: Autorearen beraren elaborazioa, Bilboko Bankuaren eta INEren datuen gainean.

- (a) 1979. urteari dagokion kolumnak ez ditu urte horretako balio ohartuak ematen. ereduak urte horretarako egozten dituen emaitzak baizik. Bi helburu ditu datu horiek taula honetan sartzeak: alde batetik, erabilitako metodologiak, lortu diren aurrikuspenetan, sartzen dituen soslaiek egiaztatzeo aukera ematen du; bestetik, ereduaren egitura barruko aldagetak kalkulatzeko aukera ematen du, horrela lortutako konklusioak aipatu soslaiek biziatuta agertzeko arriskutik ihes eginez.
- (b) «Enpleguak» kontzeptua Bilboko Bankuko agerkariko bere homonimoari dagokio. Kontzeptu horretatik «jendetza landuna» kontzeptura pasatzeko, iturri berean 1973-77 urtealdirako ematen den erlazio ohartu batezbestekoa erabili da. Erlazio horren balioa 0,9567 da.

4. taula: Iharduera ekonomikoarekiko erlazioa Euskal Herrian

Aldia	14 urteik gorako jendetza	Aktiboak	% Aktibitate-tasa	Landunak		Langa-beak	% Langabezi-tasa	GIZONEZKOAK				EMAKUMEZKOAK				
				hertsiki deituak	marginalak			Aktiboak	% Aktibitate-tasa	Langa-beak	% Langabezi-tasa	Aktiboak	% Aktibitate-tasa	Langa-beak	% Langabezi-tasa	
1976	T3	1.890,1	978,8	51,79	909,3	30,6	38,9	3,97	714,2	76,25	20,4	2,86	264,6	27,75	18,4	6,95
	T4	1.898,7	981,4	51,69	917,2	21,7	42,6	4,34	715,3	76,12	23,3	3,26	266,1	27,75	19,2	7,22
	Euskadi Estaturia	1.894,4 26.718,7	980,1 13.257,7	51,74 49,62	913,3 12.321,2	26,2 253,4	40,8 683,2	4,16 5,15	714,8 9.427,8	76,19 73,68	21,9 466,0	3,06 4,94	265,4 3.829,9	27,75 27,51	18,8 217,2	7,08 5,67
1977	T1	1.907,4	965,9	50,64	909,7	15,6	40,5	4,19	710,3	74,71	23,8	3,35	255,5	26,71	16,6	6,50
	T2	1.916,0	972,7	50,77	920,1	16,7	35,9	3,69	715,6	74,91	18,2	2,54	257,1	26,77	17,8	6,92
	T3	1.924,6	980,7	51,06	919,4	18,4	42,7	4,35	715,4	75,20	21,9	3,06	265,3	27,26	20,6	7,76
	T4	1.933,1	972,7	50,32	905,7	16,4	50,4	5,18	702,6	73,96	24,2	3,44	270,0	27,46	26,1	9,67
	Euskadi Estaturia	1.920,3 26.958,5	973,0 13.194,9	50,70 48,95	913,7 12.253,9	16,7 192,6	42,4 748,5	4,35 5,67	711,0 9.386,7	74,69 72,60	22,0 509,7	3,10 5,43	262,0 3.808,2	27,05 27,14	20,3 238,7	7,74 6,24
1978	T1	1.941,8	976,4	50,28	897,0	14,1	65,2	6,68	708,3	74,12	34,1	4,81	268,0	27,18	31,2	11,64
	T2	1.950,5	983,4	50,42	894,2	21,0	68,4	6,96	715,9	73,92	36,7	5,13	267,5	27,24	31,6	11,81
	T3	1.959,0	987,8	50,42	901,3	8,7	77,9	7,89	717,7	73,69	42,0	5,85	270,1	27,42	35,7	13,22
	T4	1.967,7	994,9	50,56	899,7	5,5	84,8	8,52	714,8	73,21	46,6	6,52	275,2	27,76	38,2	13,88
	Euskadi Estaturia	1.954,8 27.281,4	985,6 13.180,4	50,42 48,31	893,1 12.039,6	12,3 149,6	74,1 991,2	7,52 7,52	714,2 9.354,5	73,73 71,36	39,9 655,2	5,58 7,00	270,2 3.826,0	27,40 26,99	34,2 336,0	12,65 8,78
1979	T1	1.969,0	980,9	49,82	887,5	4,4	88,9	9,06	705,9	72,30	52,0	7,37	275,0	27,71	36,8	13,38
	T2	1.976,0	992,5	50,23	890,4	7,1	94,9	9,56	708,8	72,59	55,8	7,87	283,7	28,38	39,1	13,78
	T3	1.983,0	995,6	50,21	885,4	8,4	101,9	10,24	711,9	72,81	60,8	8,54	283,5	28,20	41,1	14,50
	T4	1.992,2	998,3	50,11	881,0	6,6	110,6	11,08	708,1	72,22	63,9	9,02	290,2	28,68	46,7	16,09
	Euskadi Estaturia	1.980,1 27.482,8	991,8 13.101,3	50,09 47,67	886,1 11.785,4	6,6 110,7	99,1 1.205,3	9,99 9,20	708,7 9.278,0	72,48 70,37	58,1 804,3	8,20 8,67	283,1 3.823,4	28,25 26,74	40,9 401,0	14,46 10,49
1980	T1	1.997,1	992,3	49,69	871,5	3,9	116,8	11,77	704,8	72,18	68,0	9,65	287,4	28,16	48,8	16,98

Iturria: INE (Encuesta de Población Activa). 1978.eko 2. urteaurdenaren arte, behinbehineko datuak dira.

5.taula: Euskal Herrian lan egiten duen jendetzaren sektorekako banaketa

Aldia	Jendetza osoa (a)	LAN EGITEN DUEN JENDETZA (b)						PORTZENTAIAZKO EGITURA				
		Guztira	Nekazaritza	Industria	Eraikuntza	Zerbitzuak	Sailkatu ezina	Nekazaritza	Industria	Eraikuntza	Zerbitzuak	
1976	T1	2.563,8	943,1	95,0	402,9	85,7	350,3	9,2	10,2	43,1	9,2	37,5
	T2	2.570,7	942,7	93,8	408,8	85,2	354,2	0,9	10,0	43,4	9,0	37,6
	Euskadi Estatua	2.567,3 35.913,8	942,9 12.611,3	94,4 2.753,2	405,9 3.430,1	85,5 1.216,0	352,3 5.163,2	5,1 48,9	10,1 21,9	43,3 27,3	9,1 9,7	37,6 41,1
1977	T1	2.582,3	930,9	86,9	405,3	80,0	358,5	0,3	9,3	43,5	8,6	38,5
	T2	2.594,0	942,1	85,9	414,9	78,4	361,8	1,0	9,1	44,1	8,3	38,4
	T3	2.605,5	941,0	87,9	407,1	78,9	365,2	1,9	9,4	43,4	8,4	38,9
	T4	2.617,2	924,9	87,0	397,4	78,0	362,2	0,2	9,4	43,0	8,4	39,2
	Euskadi Estatua	2.599,8 36.368,2	934,7 12.479,5	86,9 2.604,1	406,2 3.423,2	78,8 1.221,2	361,9 5.206,8	0,9 24,4	9,3 20,9	43,5 27,5	8,4 9,8	38,8 41,8
1978	T1	2.627,9	913,6	84,1	394,9	71,5	361,8	1,2	9,2	43,3	7,8	39,7
	T2	2.640,7	918,0	83,0	396,5	72,3	365,7	0,6	9,0	43,2	7,9	39,9
	T3	2.652,4	911,8	84,0	387,3	74,0	366,6	—	9,2	42,5	8,1	40,2
	T4	2.664,1	907,1	81,4	381,6	73,9	369,9	—	9,0	42,1	8,1	40,8
	Euskadi Estatua	2.646,3 36.810,6	912,6 12.217,3	83,1 2.502,1	390,1 3.359,9	72,9 1.180,1	366,0 5.166,2	0,5 9,0	9,1 20,5	42,8 27,5	8,0 9,7	40,1 42,3
1979	T1	2.665,8	893,6	75,5	372,1	67,3	378,7	—	8,4	41,6	7,5	42,4
	T2	2.675,3	899,7	74,5	377,6	64,6	383,0	—	8,3	42,0	7,2	42,6
	T3	2.686,8	895,2	73,1	372,8	67,7	381,8	—	8,2	41,6	7,6	42,6
	T4	2.699,2	889,5	71,5	367,9	67,1	382,9	—	8,0	41,3	7,5	43,0
	Euskadi Estatua	2.681,8 37.122,9	894,5 11.922,1	73,7 2.348,8	372,6 3.258,3	66,7 1.112,2	381,6 5.202,8	— —	8,2 19,7	41,7 27,3	7,5 9,3	42,7 43,6
1980	T1	2.703,9	876,6	70,3	367,1	59,0	380,1	—	8,0	41,9	6,7	43,4

Iturria: INE (Encuesta de Población Activa). 1978.eko 2. urtealdenera arte, datuak behinbehinekoak dira.

(a) Ez dira kontutan hartzen e'xebizitza kolektiboak (Estatuko totalak ez ditu jasotzen Ceuta eta Melilla ere).

(b) Jendetza landuna eta soldaduskan egon arren lan egiten duten pertsonak.

6. taula: Euskal Herrian erregistratutako langabezia eta desenpleuagatiko prestazioa jasotzen dutenak

Aldia (a)	Erregiratutako langabezia osoa	% EPAREN zifren gainean	Sexuka		Gazteak (25 urtez beherakoak)	Sektoreka					Prestazio osoaren hartzaileak			Hileroko koitokazioak	
			Gizonak	Emakumeak		Nekazar.	Ind.	Eraik.	Zerb.	Aurreko enplegurik gabekak	Hartzaileak (b)	% INEMen langabezi zifren gainean	% EPAREN langabezi zifren gainean		
1977	T1	27,5	68,0	19,5	8,1	11,3	0,9	11,9	5,7	4,1	5,0	11,9	43,3	29,5	6,7
	T2	31,0	86,3	21,5	9,4	14,5	1,0	11,6	6,0	4,8	7,5	13,0	42,0	36,2	6,1
	T3	36,2	84,8	24,9	11,3	18,6	0,6	14,0	6,5	5,8	9,3	14,4	39,8	33,8	5,8
	T4	44,4	88,2	30,4	14,0	25,6	0,8	17,2	7,8	7,2	11,3	15,9	35,7	31,5	5,5
	Euskadi Estaturia	34,8	82,1	24,1	10,7	17,5	0,9	13,7	6,5	5,5	8,3	13,8	39,7	32,6	6,0
1978	T1	50,3	77,1	34,0	16,3	26,6	1,2	19,3	9,9	8,2	11,7	19,8	39,4	30,4	4,7
	T2	55,2	80,6	37,0	18,1	28,9	1,0	21,2	11,1	9,3	12,6	23,9	43,4	35,0	6,6
	T3	58,0	74,4	38,8	19,2	30,6	0,8	22,1	11,7	9,5	13,9	25,1	43,4	32,2	5,5
	T4	63,5	74,9	42,3	21,2	33,9	0,9	24,2	12,3	10,1	16,0	29,3	46,1	34,5	6,6
	Euskadi Estaturia	56,7	76,6	38,0	18,7	30,0	1,0	21,7	11,3	9,3	13,6	24,5	43,3	33,1	5,8
1979	T1	62,8	70,7	41,3	21,6	34,9	1,0	21,2	13,2	10,2	17,1	36,7	56,9	40,2	6,5
	T2	69,7	73,4	46,2	23,5	38,6	1,0	23,5	14,6	11,1	19,6	37,3	53,5	39,3	6,8
	T3	77,2	75,8	50,6	26,6	42,9	1,1	26,6	15,6	12,1	21,8	35,5	46,0	34,8	6,6
	T4	79,6	72,0	52,2	27,4	45,3	1,1	26,7	15,8	12,5	23,5	37,0	46,6	33,5	5,0
	Euskadi Estaturia	72,3	73,0	47,6	24,8	40,4	1,1	24,5	14,8	11,5	20,5	36,4	50,3	36,7	6,2
1980	T1	85,6	73,3	57,0	28,6	48,5	1,3	28,2	17,5	14,1	24,6	40,4	47,2	34,6	5,4

Iturria: INEM (Estadística de Empleo); INP. Datuak milakako pertsonatan daude.

(a) Datuak EPAREnekin homogenotzeko, urtelaurdeneko batezbesteko zentratuak atera dira (ikus 2. taula).

(b) Sail hau ezin gonbara daiteke erabat INEMek erregistraturiko langabeziaren sailarekin, bai arrazoi administratiboengatik eta baita INEMen datuek jasan dituzten aldaketengatik ere (ikus estaldurak 1978 urtearen azkenaldera ematen duen jautzia; ikus 11. oharra).

(c) 1977. erako, SEAF-PPOren langabezia erregistratuaren datuen gainean egiten da estimazioa.

7. taula: Enplegu-arauketaren agiriak Euskal Herrian.

Aldia	Agiri-kopurua	LANGILE AFEKTATUAK				
		Guztira	Botatzea	Denborazko etendura	Lanaldiaren moztea	
1976	T3	54	818	369	385	64
	T4	86	1.343	485	620	238
	Euskadi	70	1.081	427	503	151
	Estatua	—	—	—	—	—
1977	T1	83	1.235	474	723	38
	T2	77	1.867	502	1.076	289
	T3	83	2.547	443	1.958	146
	T4	127	2.684	590	1.669	425
	Euskadi	93	2.083	503	1.357	224
Estatua	588	13.015	4.316	6.346	2.353	
1978	T1	164	4.609	791	1.385	2.433
	T2	172	6.617	837	2.456	3.324
	T3	178	6.818	687	3.055	3.075
	T4	209	7.502	796	2.343	4.362
	Euskadi	181	6.387	778	2.310	3.299
Estatua	852	23.008	5.517	9.511	7.980	
1979	T1	267	8.804	1.075	3.824	3.904
	T2	308	7.719	1.199	2.836	3.684
	T3	289	7.428	785	2.177	4.466
	T4	320	11.036	572	4.400	6.064
	Euskadi	296	8.747	908	3.309	3.530
Estatua	1.139	27.738	6.254	12.706	8.778	
1980	T1	320	8.318	943	3.390	3.985

Iturria: Lanerako Ministraritza. Datuak hileroko batezbestekoel dagozkie.

nomi Politikako Zuzendaritza Nagusiaren enplegu arazoei buruzko Lantaldeak bere azterketa argitaratu du 1979.ean: «Población, actividad y ocupación en España». Bertan, EPAk 1964-78 urtealdirako eman zituen datu heterogenoetatik abiatuz sail homogenoak berreraiki nahi dira aldi bererako.

⁷ Fenomeno hau ez da Euskal Herrikoa bakarrik, berdin gertatzen da beste zenbait zona industrialdutan ere (Madrilen eta Bartzelonan, adibidez), krisiaren piskanako gogortzearen ondorio bat besterik ez delarik. Laborantza latifundistak eman duen etengabeko langabeziaren eta sektore ahulenetako (eraikuntza eta zenbait zerbitzu) lehen efektuen ondoan, industri sektorean bazkatzen da krisia.

⁸ Aktibo marginal bezala, inkestako erreferentzi astean lanaldi normalaren heren bat baino gutiago edo azken hiru hilabeteetan lanegunen heren bat baino gutiago lanegin duen pertsona definitzen da.

⁹ Langabeziaren geografi intzidentzia desberdinarengatik, zifra dramatiko hau oraindik ere haundiagoa dateke krisialdiak gogortasun berezi batek jipoitu dituen Euskal Herriko zenbait zonaldean (Gipuzkoa eta Bizkaiko zenbait zonatan eta Iruñeko arroan batez ere).

¹⁰ Bereziki azpimarratu beharra dago erregistratutako langabeziaren eta egiazko langabeziaren arteko diferentzia, zeren organismo kompetenteek (Lanerako Ministraritzak eta EKN zenaren Lanerako Kontseilari-tzak) datu hau erabili dute etengabe, EPAREN estimazioaz baliatu ordez, horrela, desenpleguaren benetako haundia gutietsiz. Ministraritza horrek buruan sartu nahi digunez, Enplegu-bulegoan inskribatzen ez dena ez litzateke lan bila ibiliko, eta Kontseilari-tzak, berriz, EPAREN langabeziari buruzko zifren probintzi mailako errore-maila aipatzen digu. Zera esan beharra dago, ordea, bigarren arrazoi honi buruz: EPA ez dela langabezia neurtzeko sortua izan (eta gutxiago probintzi edo erregio mailan), aktibitatea neurtzeko baizik, eta horregatik desenpleguarekiko erakuskari-keta-errorea Euskal Herrian %5 ingurukoa dela. Alabaina, erregistratutako langabeziak inkestak baino %28 beheragotik jotzen duela desenplegua Euskal Herriko ikusten badugu, argi dago, langabezia erreala ezagutzeko, iturri fidagarriagoa dela EPA bere mugatasun guztiekin, hain erabilia den INEMen langabezia erregistratua baino.

¹¹ 1978.eko azaroan sartutako aldaketak nabarmentzen dira, duten garrantziarengatik (desenplegu-aseguruaz baliatzen diren zenbait kategoria, erregistratutako langabeziaren zifretatik eskluditzea). 6. taulan ikus daitekeenez, 1977-79 urtealdiko hamabi urtelaurdenetatik, hau bakarria da erregistratutako langabeziaren zifra jaisten denekoa, inmediateki aurreko eta ondoko joerarekin kontraesan osoan. Beste kasu batzuetan (1979.eko irail-urriko fitxategi-garbitaketak, adibidez) eraginak ez du aldaerazten ebo-luzioaren zeinua, nahiz eta indargetzen duen erregistratutako langabezia-ten hazkunde-ritmoa.

¹² EPAREN datuetan oinarritutako espainol Estatuko jendetza aktiboaren eta langabearen egituraren azterketa labor eta interesgarri bat, A. Espina, C. Miguel eta J. Leguina-ren «La oferta de fuerza de trabajo: situación y perspectivas» (I.C.E., 533 zenb., 1979.eko iraila) artikuluan aurki daiteke. Nahiz eta euskal egoerak badituen bere berezitasunak, aplikatu geniezazkioke Euskal Herriari ere han erabilitako faktore asko.

¹³ 4. eta 6. tauletak datuak gonbaratzen badira, erraz ikus daiteke infralaborapen hori. Gizonezko langabetuen %82 egongo litzateke erregistratuta, emakumeetan berriz %61 bakarrik egongo liratekeen bitartean. Emakumeen langabezi tasa, EPAREN arauera, gizonezkoena baino

%76z haundiagoa den arren 1979.erako, INEMen estatistikak dioenez, %30ez bakarrik izango litzateke haundiago.

¹⁴ Ikus, 12. oharrean aipatzen den artikuluan, fenomenoaren eta beronen kausen deskribapen laburra. Lanindarraren eskaintza eta eskariaren arteko inter-erlazioa, eta sexua, adina eta eskolatz-maila azpimarratzen dira artikuluan, elementu diskriminatzaile bezala.

¹⁵ Bilboko Merkatal, Industri eta Nabigazio Ganbara Ofiziala, «Dinámica de la Población y del empleo en el País Vasco», Bilbo 1978 (99. eta hurrengo orrialdeak). Batezbesteko hipotesiak erabili dira Araba eta Nafarroarako, eta minimoak berriz kostaldeko probintziarako.

¹⁶ 6 eta 11. oharretan aipatutako erreferentziak estatu mailako «etsipena» zenbatzen saiatzen dira. Erabili diren hipotesientzat eta aldiarentzat estimazio hauek duten azken puntako sentikortasuna (eta baliozkotasun mugatua, beraz) juzgatzeko, aski izango da esatea G.T.E.k hamabi hilabete baino guttiagoren barruan egindako bi zenbaketetan, 601.500 eta 170.700 bezain zifra ez-berdinak ematen zirela «aktibo etsientzat» 1978. aren azkenaldirako; ikus 6. oharra eta Joaquin Leguinak enplegu-ekonomiaren gaurregungo problemai buruzko Frantses-Espainol Mintegira aurkeztutako txostena (Madrid, 1978).

¹⁷ Ohargarria da, euskal aktibitate-tasak ez direla estatalak bezain ziklikoak. Euskal Herrian gizonzkoen populazioaren aktibitate-maila gehixeago jaisten bada ere 1976-79 urtealdian (3,67 puntu 3,38ren aurrean), emakumeen tasak gaintitu egiten du 1977-78.eko zuloa eta 1979.ean 0,69 puntuz gorago jartzen da 1976.eko balioaren gonbarazioan (espainol tasak berriz, 0,75 puntuz beherako jarraitzen du aldi horretan bertan). Zera adierazi nahi duela ematen du honek, lanaren merkatutik erretiratzea bultzatzen duten mekanismoak ahulagoak direla Euskal Herrian, emakumezkoentzat bederen.

¹⁸ Estatu Espainol osorako egindako antzeko lan baten emaitzak ikus daitezke autorearen «El desempleo como mecanismo de salida de la crisis. Evolución y perspectivas» artikuluan. I.C.E., 558. zenb., 1980.eko otsaila.

¹⁹ Eraikuntzak krisiaren hastapenetik beretik nahiko jokabide bihurria izan duelako, ezin lortu izan da doikuntza esanguratsurik. Nahiago izan da, beraz, sektoreko 1964.etik 1975.erako produktibitatearen hazkunde-tasa 1977.eko datuari aplikatuz extrapolazio bat egitea. Beste aldetik, sektore honen BPG globalean parte hartzeko joerak zerikus haundia du bere azken urteotako atzeraldiarekin, eta, seguraski horretxegatik, ereduak ere azpi-estimatu egiten du sektore honen garrantzia.

²⁰ Urteko, 10.300 pertsonaren lanera-sartze netoak suposatu dira; aipatu bi balizkako extremoan erdibideko hipotesia alegia. Gogora deza-gun, seinalatu diren helburuak lortzeko behar hainbateko berreragiketa baten aurrean aurrikus litekeela aktibitate-tasen nolabaiteko zuzperdura bat ere. Eta honek bere aldetik helburu beroriek bete ahal izateko seinalatu diren baino hazkunde-tasa global haundiagoak inplikatuko litzuzke. Beste alde batetik, kalkulu hauetan ez da kontutan hartu sortutako lanaren zati bat pertsona ez-alokatuek irentsiko luketela (hala nola langile autonomoek, enpresariek eta famili laguntzek). Honek esan nahi du, beharko liratekeen BPGren hazkunde-tasek, sinplifikazio hau erabiliz, kalkulatu direnak baino haundiagoak izan beharko luketela.

²¹ Beherapen honek, lanaldiaren (arruntaren eta bereziaren) balioberdineko murriztapena suposatuko luke, baldin eta orduko produktibitateak konstante iraungo balu. Kasu horretan, %7,5eko gutitzeak asteko sei ordu baino gehixeagoko batezbesteko gutitze bat suposatuko luke lau-

-urteko horretarako, hots, urteko 36 ordu inguru gutiago urte bakoitzean. Produktibitatearen %7,5eko gutitze hatek lanaldia ere proportzioan gehiago murriztea eskatuko luke seguraski, zeren Euskal Herriko enpresa askotan ez baita behar bezala probetxatzen erabil daitekeen lanindarra.

²² Konpromisuzko soluzio bat, neurriaren parte bat Estatuak finantzatzea izan daiteke (despleguagatik prestazioen aurrezkiaren bidez, esate baterako). Horrelako soluzioek, enpresarien eta langileen arteko zuzeneko kontraesana leuntzeko aukera ematen dute, nahiz eta kontraesana lekuz aldatu besterik ez den egiten (alor fiskal edo monetariora, norma-lean). Lanaren banaketa politikaren ikuspuntu sindikal batetarako, ikus E. Ferrer Inglés-en «Una política para la mejora de la productividad y la creación del empleo: la reducción de las horas de trabajo», Ekonomi Ministraritzak antolatutako produktibitateari eta enplegu-politikari buruzko Mintegira aurkeztua, Madrilén, 1979.eko azaroan.

²³ Ikus 18. oharrean aipatutako artikulua.

²⁴ Noski, badago berez lanpostuak sortzera zuzendua ez dagoen politika makroekonomikoaren marko globalago bat. Azalpen eta balorapen labor batetarako ikus J. Freyssinet-en «Política de empleo y sus condicionantes: productividad y creación de empleo» izenburuko txostena, produktibitateari eta enplegu-politikari buruzko Mintegira aurkeztua, Madrilén, 1979.eko azaroan.

²⁵ Ikus Bilbo eta Gipuzkoako Merkatal Ganbaren «Inventario de los déficits de equipamientos de Guipúzcoa y Vizcaya» estudioa (1980.eko otsaila).

²⁶ Estatu osoari zegozkion estaldura-mailak %45,1.ekoak ziren erregistro-tutako langabeziaren gonbarazioan eta %37,6.ekoak EPAREN datuen gonbarazioan. Euskal Herriko estaldura tipiago hori emakumezkoen estaldura eskasari dagokio.

²⁷ Artikulu hau idatzi ondoren, lege hau aldaketa batzuekin berriro Kongresura bidali du Senatuak. Dena den, aldaketa hauek ez dute aldatzen legearen zentzu nagusia.

²⁸ Legezko alderdi hauei Aseguru Sozialaren gestio-organismoen (INP/INSS) inefikazia erantsi behar zaie, zeren bi urte luzeren ondoren oraindik inkapazak baitira prestazioen ordain-epeak 1978/3/31.eko Dekretuak seinatzen duen bezala betetzeko. Dekretu horrek ezarritako epea, hama-bost egun alegia, ez da inon ere betetzen. Zenbait kasutan gauzak askoz ere okerrago dira: Gipuzkoan, prestazio-eskaria egin egunetik bost edo sei hilabete geroago jasotzen dute langabetuek, batez beste, lehen pagua.

²⁹ Ikus L. Cachon-en «Los servicios públicos de empleo» artikulua, I.C.E. 553. zenb., 1979.eko iraila.

EL PARO EN EUSKADI LE CHOMAGE AU PAYS BASQUE

Este artículo presenta la situación y perspectivas a medio plazo del desempleo en el País Vasco Peninsular. En una primera parte se analiza la situación actual y se trata de cuantificar el número de trabajadores en paro. Una segunda parte trata de prever la evolución del empleo y del paro a

medio plazo ante el supuesto de una cierta reactivación económica en los próximos años. La tercera y última parte, presenta brevemente algunas alternativas para luchar contra el creciente desempleo.

1. Aunque limitados por la inadecuación de los datos estadísticos disponibles, podemos estimar que el paro en sentido estricto alcanzaba a fines de 1979 a más de 110.000 personas en el País Vasco. Añadiendo los colectivos afectados por diversas situaciones de paro no considerados en la definición estricta, el colectivo afectado superaba las 150.000 personas. El 15,4% de la población activa, o mejor aún, el 18,7% de la población asalariada vasca está afectada por una situación de paro total o parcial.

Tras unos breves comentarios sobre la inadecuación de las fuentes estadísticas (INE e INEM) y sobre la evolución de las tasas de actividad desde el comienzo de la crisis, se termina esta parte con unas consideraciones sobre los grupos más duramente afectados por el paro en el País Vasco.

Destacan con nitidez los jóvenes (en especial los que buscan su primer empleo) y las mujeres como colectivos en peor situación. El problema del paro se agrava en nuestro caso por la escasa cobertura del seguro de desempleo, que a fines de 1979 no llegaba a cubrir al tercio de los desempleados totales.

2. Utilizando las tendencias temporales de producción y productividad sectoriales del País Vasco se ha elaborado un sencillo modelo de cuatro sectores con el que se trató de cuantificar el efecto que sobre el empleo tendría una recuperación económica que alcanzase el 5% de crecimiento anual en 1982-83 (se suponía un crecimiento medio anual del 3,5% para 1980-83). El resultado obtenido, que hay que tomar con la debida precaución dada la sencillez de las hipótesis subyacentes en el modelo, no daba pie al optimismo. En el cuatrienio 1980-83 se produciría una pérdida neta de unos 20.000 puestos de trabajo. Utilizando diversas hipótesis sobre las entradas netas en el mercado de trabajo, resultaba para 1983 un aumento del paro del orden de 46.000 a 76.000 personas sobre el existente en 1979.

Alcanzar modestos objetivos en la lucha contra el paro a través del mero relanzamiento económico resultaría imposible de acuerdo con el modelo empleado. Por ejemplo, mantener el paro en su nivel actual exigiría una tasa de crecimiento por encima del 5%, objetivo a todas luces fuera del alcance de la economía vasca en la presente situación. Estos cálculos, invalidan la repetida teoría de que la mera reactivación económica generará suficiente empleo a medio plazo.

3. Antes tales resultados es indispensable plantearse políticas que ataquen específicamente el problema del paro. Dentro de estas políticas cabe diferenciar tres grupos:

a) El reparto del trabajo disponible esto es, medidas de reducción de jornada, aumento de vacaciones, anticipación de la jubilación, etc.). Este tipo de fórmulas son las que pueden tener un mayor efecto sobre la cifra de paro, pero su aplicación requiere encontrar fórmulas que sean aceptables al capital y al trabajo.

b) Fomento público de la generación de empleo, sea directamente a través del sector público, sea a través de ayudas diversas al sector privado. En el caso del País Vasco existe un amplio campo para estas actuaciones habida cuenta del enorme déficit de infraestructura que sufrimos. Nuevamente es importante encontrar fórmulas de reparto del coste, que en estos casos se desplazan del campo estrictamente laboral a los de la política monetaria y fiscal.

c) Finalmente, hay que tomar medidas para aliviar la situación de desempleo mientras éste exista. A la vista de la insuficiencia del seguro de desempleo español, parece urgente presionar por su extensión tanto en cobertura (en especial, a los jóvenes en busca de su primer empleo) como en duración (sobre todo en los casos especialmente necesitados). Igualmente se impone exigir del INEM una gestión eficaz de la colaboración y de la orientación y formación profesionales, para lo que es imprescindible que se proceda a su transferencia al Gobierno Vasco y su control por parte de empresarios y trabajadores.

Desgraciadamente, hay que constatar que la política del Gobierno Español no sigue estos derroteros. Se confía a la creación de puestos de trabajo al mero crecimiento económico, los planes de fomento de empleo se limitan a subsidiar empleos que en muchos casos iban a generarse de cualquier forma y se aprovechan para flexibilizar la plantilla a través de contratos temporales, la Ley Básica de Empleo recorta las prestaciones del seguro de desempleo y se trata de escamotear la transferencia del servicio de empleo a las comunidades autónomas.

Aunque no podrá garantizarse el pleno empleo en tanto sobreviviera el sistema económico capitalista, causa última del desempleo, cabe señalar que existen posibilidades de paliar la situación de paro aun en ausencia de soluciones revolucionarias. La adopción de medidas del tipo de las arriba señaladas tras la negociación del reparto de los costes (y contrapartidas políticas y sociales) entre capital y trabajo puede ser la vía que permita empezar a resolver el problema del paro en el País Vasco.

On présente dans cet article la situation et les perspectives à moyen terme du chômage au Pays Basque péninsulaire. La première partie est une analyse de la situation actuelle, où l'on essaie de délimiter le nombre de travailleurs en chômage. Dans la deuxième partie on essaie de prévoir l'évolution de l'emploi et du chômage à moyen terme en supposant une relance économique pour les années à venir. Dans la dernière partie on présente brièvement quelques alternatives pour lutter contre un chômage qui va croissant.

1. Bien que limités par l'inadéquation des données statistiques, nous pouvons estimer que le chômage au sens strict, touchait vers la fin de l'année 1979 plus de 110.000 personnes au Pays Basque. Si on ajoute les collectifs affectés par diverses situations de chômage, que ne sont pas pris en compte dans la définition, le collectif affecté dépasse les 150.000 personnes. Le 15,4% de la population active, ou mieux encore, le 18,7% de la population salariée basque est touchée par une situation de chômage total ou partiel.

Après quelques brefs commentaires sur l'inadéquation des sources statistiques, (INE et INEM) et sur l'évolution des taux d'activité depuis le début de la crise, la première partie s'achève par des considérations sur les groupes les plus durement touchés par le chômage au Pays Basque.

Ces groupes sont composés d'abord par les jeunes, surtout ceux qui cherchent le premier emploi, et par les femmes. Le problème du chômage est aggravé dans ce cas par une assurance chômage très réduite, qui à la fin de 1979 ne couvrirait pas le tiers de l'ensemble des chômeurs.

2. A partir des tendances temporelles de production et productivité des secteurs de Pays Basque, on a élaboré un modèle simple de quatre sec-

teurs avec lequel on a essayé de mesurer l'effet qu'aurait une relance économique sur l'emploi, relance que atteindrait le 5% de croissance annuelle en 1982-83). Le résultat obtenu, qu'il faut considérer avec prudence à cause de la simplicité des hypothèses contenues dans le modèle, n'était pas optimiste. Dans les années 1980-83 il se produirait une perte de 20.000 emplois. En partant des différentes hypothèses sur les entrées nettes dans le marché du travail on avait pour 1980 une croissance du chômage de l'ordre de 46.000 à 76.000 personnes à ajouter à celui de 1979

Il serait impossible avec le modèle employé d'atteindre des objectifs modestes dans la lutte contre le chômage par la seule relance économique. Par exemple, pour maintenir le chômage à son niveau actuel, il faudrait un taux de croissance supérieur à 5%, objectif visiblement hors de portée pour l'économie basque dans la situation actuelle. Ces calculs infirmer la théorie bien connue que la seule relance économique produirait suffisamment d'emplois à moyen terme.

3. Devant de tels résultats il est indispensable d'envisager des politiques qui s'attaquent en particulier au problème du chômage. Dans ces politiques on distingue trois groupes:

a) La distribution de travail disponible, c'est à dire, des mesures comme la réduction de la journée de travail, des vacances plus longues, retraite anticipée, etc. Ce genre de formules peut être d'une grande incidence sur le chiffre du chômage, mais son application exige des formules qui soient acceptables pour le capital et pour le travail.

b) Aide publique à la génération de l'emploi, directement par le secteur public, ou par des aides diverses au secteur privé. Au Pays Basque il existe de multiples possibilités pour ces actions à cause du grand déficit d'infrastructure que nous avons. Il faut encore trouver des formules de répartition des frais, qui dans ces cas, se déplacent du monde du travail à celui de la politique monétaire et fiscale.

c) En fin, il faut prendre des mesures pour soulager la situation de chômage tant qu'elle existe. Vu l'insuffisance de l'assurance chômage espagnol, il est urgent de demander son élargissement pour qu'il couvre en particulier les jeunes à la recherche de leur premier emploi, et qu'il dure plus longtemps, surtout pour ceux qui sont dans le besoin. Il faut également exiger de l'INEM une gestion efficace de la collaboration et de l'orientation et formation professionnels, ce qui exige son transfert au Gouvernement Basque, et qu'il soit contrôlé par le patronat et les travailleurs.

Il faut constater, malheureusement, que la politique du Gouvernement espagnol, ne suit pas ces sentiers. On espère que la seule croissance économique créera des emplois, les plans de l'aide à l'emploi se limitent à aider des emplois qui, souvent, allaient surgir inévitablement, et on en profite pour embaucher du personnel sous contrat temporaire, la «Ley Básica de Empleo» recoupe les prestations de l'assurance chômage et on essaie d'écarter le transfert des services de l'emploi aux communautés autonomes.

Bien qu'on ne puisse garantir le plein emploi tant que survivra le système économique capitaliste cause dernière du chômage, il faut signaler qu'il existe des possibilités de pallier la situation de chômeurs sans avoir recours à des solutions révolutionnaires. L'adoption de mesures du type de celles signalées plus haut, après la négociation de la distribution des coûts, et les contreparties politiques et sociales, entre capital et travail, peut être la voie qui permette de commencer à résoudre le problème du chômage au Pays Basque.